

STOLOVNIŠKI vestnik

Letnik XXIV.

Celovec, petek, 13. junij 1969

Štev. 23 (1407)

Odločne besede na moskovskem posvetu

Že teden dni poteka v Moskvi posvetovanje komunističnih in delavskih partij. Na posvetovanju je po delegatih ali opazovalcih zastopanih 75 partij iz vseh predelov sveta, medtem ko vrsta partij tako iz socialističnih kakor tudi drugih držav ni poslala svojih zastopnikov v Moskvo. Med glavne probleme, ki so na dnevnem redu tega posvetovanja, spada nedvomno razprava o enotnosti partij v boju proti imperializmu, poleg tega pa sodi v ta okvir še mirovni poziv ter dokument o Vietnamu in ne nazadnje besedilo, ki ga naj bi partije posvetile stoti obletnici Leninevega rojstva.

Kakor je bilo pričakovati, razprave na moskovskem posvetovanju ne potekajo tako mirno in harmonično, kot so si želeli organizatorji tega sestanka, ki je tretji te vrste po koncu vojne. Nenehno so namreč prisotni tudi taki problemi, glede katerih so se med pripravami na konferenco domenili, da o njih v Moskvi ne bodo govorili; pa se tega sklepa zdaj očitno ne držijo. Predvsem velja to za tako imeno-

vano kitajsko vprašanje, ki ga je že kar na začetku posvetovanja zelo ostro formuliral generalni sekretar sovjetske KP Leonid Brežnev, in to kljub temu, da kitajske partije na posvetovanju ni zastopana in zato o njej pravzaprav ne bi smeli govoriti. Prav tako pa je posredno ali neposredno navzoč tudi problem okupacije Češkoslovaške, čeprav je Sovjetski zvezi prvotno uspelo doseči sklep, da o tem vpra-

šanju ne bodo razpravljali.

Največje pozornosti pa je bil doslej nedvomno deležen nastop generalnega sekretarja romunske partije Nicolaeja Ceausesca, ki se je z vso odločnostjo izrekel proti temu, da bi morebitne spore med partijami reševali z medsebojnimi očitki, obdolžitvami in obsodbami. Vse partije, ne oziraje se na to, ali prisostvujejo zasedanju ali ne, je pozval, naj se ne spuščajo v spore in medsebojne obtožbe, marveč naj iščejo pot k enotnosti. Poudaril je, da je spore med socialističnimi deželami mogoče reševati samo s pogajanjem in da je ob tem treba spoštovati suverenost sleherne države.

Posredno, a tako, da so ga vsi razumeli, je Ceausescu obsodil zlasti tudi svoječasne napade na Jugoslavijo in jugoslovansko partijo ter naglasil, da se takšno ravnanje ne sme ponoviti proti nobeni partiji več. „Ob poslušanju nekaterih nastopov na tem posvetovanju,“ je rekel Ceausescu, „smo se spomnili, da je bilo v zgodovini komunističnega gibanja nekaj primerov, ko je proti nekaterim komunističnim in delavskim partijam, med njimi tudi proti partijam iz socialističnih držav, prišlo do hudih obtožb, za katere se je pozneje pokazalo, da so neutemeljene. Vsi vemo, kako hude posledice so povzročile v mednarodnem delavskem gibanju takšna praksa in takšne metode.“

Dosedanji potek moskovskega posvetovanja je bil vsekakor pester in bogat tudi na ostrih izjavah. Povsem enotni so bili udeleženci konference doslej le v vietnamskem vprašanju, ko so soglasno obsodili ameriško agresijo ter zagotovili vietnamskemu ljudstvu vso podporo v njegovem boju za svobodo in neodvisnost.

Jubilejno slavlje v Sevnici

V Sevnici na Dolenjskem so zadnjo nedeljo slovesno proslavili stoletnico velikega slovenskega tabora, na katerem so pred sto leti podobno kot na drugih takih množičnih shodih zahtevali narodnostne pravice in enakopravnost za Slovence. Na jubilejni slavnosti so se zbrali mnogi ti-soči ljudi, med njimi tudi visoki predstavniki — predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič, član sveta federacije Viktor Avbelj, sekretar republiške konference SZDL Vlado Breznik in drugi.

Po slavnostnem sprevodu, v katerem je na stotine članov raznih organizacij in društev manifestiralo svoje delo, medtem ko so narodne noše in okrašeni vozovi spominjali na tabor pred sto leti, je na velikem zborovanju govoril zvezni poslanec Franc Šetinc. V slavnostnem govoru je dejal, da se slovenskemu narodu danes ni več treba bojevati za svoj jezik v šolah in uradih ter za druge

narodnostne pravice, kot so jih terjali Slovenci pred sto leti na svojih taborih. „To pa ne pomeni, da se zdaj nimamo za kaj bojevati. Tudi tabori so nam zgodovinska izkušnja, da je narod sposoben obstoja, če je voljan bojevati se za cilje, za napredne ideje ter za odpravo pomanjkljivosti, ki jih spremlja vsak razvoj.“

V kulturnem sporedu jubilejne prireditve so sodelovale razne skupine od pevskih zborov mimo pihalne godbe do folklorne skupine „France Marolt“ iz Ljubljane. Med sodelujočimi pa je bil tudi združen moški zbor iz Hodiš in Skofič, katerega nastop je bil hkrati tudi simboličnega značaja, saj je pevski zbor iz Koroske sodeloval tudi že na prvem taboru v Sevnici pred sto leti.

Na občinski stavbi v Sevnici so ob letošnjem jubileju odkrili ploščo v spomin na zgodovinski tabor, poleg tega pa izdali posebno publikacijo o taborih in njihovem pomenu.

Stockholmski poziv narodom sveta

Pred nedavnim je bila v Stockholmu mednarodna konferenca o Vietnamu, na kateri so razpravljali o takojšnjih in nujnih akcijah za sklenitev miru v Vietnamu. Blizu 300 udeležencev iz skoraj 60 dežel in predstavniki 25 mednarodnih združenj so izmenjali izkušnje, ki so si jih pridobili v boju za miroljubno rešitev vietnamskega problema. Konferenca v Stockholmu je toliko večjega pomena, ker združuje mirovne organizacije tako z Vzhoda kakor tudi z Zahoda. Med udeleženci pa so bili tudi predstavniki obeh delov Vietnama.

Na konferenci so udeleženci ugotovili, da je v zadnjem času spričo ukinitve bombardiranja Sev. Vietnama in začetka štiristranskih pogajanj v Parizu začelo prevladovati mnenje, da je napočilo ugodnejše ozračje, ki bo omogočilo napredek pogajanj in sklenitev mirovnih sporazumov. Toda dejstva kažejo drugače. Imperialistični genocid nad prebivalstvom Juž. Vietnama se grozljivo nadaljuje in stopnjuje z množičnimi bombardiranjmi, s preganjanjem in preseljevanjem ljudi ter z uporabo kemičnih in bakterioloških orožij. Ameriška vlada je več mesecev zavlačevala pogajanja in tudi Nixonovih osem točk se lahko sprevrže v nevaren maneuver, zakaj ravno tisto, kar zadeva vojaški umik, koalicijsko vlado v Saigonu in splošne volitve v Južnem Vietnamu, je ostalo nejasno in brez poročev.

V tem smislu je na konferenci spregovorila tudi odposlanka južnovietnamske osvobodilne fronte (FNO) Nguyen Thi Binh, ko je med drugim dejala: „Naši prijatelji naj povzdignejo

glas obsodbe in naj zahtevajo, da Amerika preneha dolgo, kruto in krivično vojno. Nixonova vlada naj popolnoma in brezpogojno umakne ameriške enote iz Južnega Vietnama in naj ne podpira gnile marionetne vlade v Saigonu.“

Izhodišče konference je bila podrobna obravnava desetih točk FNO, ki vsebujejo načela in bistveno vsebino splošne rešitve južnovietnamskega problema. V osrednjem dokumentu, ki so ga udeleženci soglasno sprejeli, je izraženo prepričanje, da deset točk „zagotavlja temeljne nacionalne pravice vietnamskega naroda — neodvisnost, suverenost, enotnost in ozemeljsko nedotakljivost — kar je priznано tudi že v ženevskih sporazumih o Vietnamu iz leta 1954. Takšna rešitev je v skladu z resničnim položajem v Južnem Vietnamu in odseva nacionalno enotnost in težnje vseh slojev prebivalstva Južnega Vietnama.“

Dokument je zelo pomemben še posebej zato, ker vsebuje poziv vsem narodom in vladam, naj podpro uresničitev omenjenih deset točk ter zahtevajo od vlad Amerike in njenih zaveznikov, naj storijo to, kar je bistveno za mir v Vietnamu, namreč „popolni in brezpogojni umik enot Amerike in njenih zaveznikov, da bi narod Južnega Vietnama mogel sam urejati svoje zadeve brez tujega vmešavanja“.

Med državami, ki so bile zastopane na stockholmski konferenci, je bila tudi Jugoslavija. V imenu jugoslovanskega koordinacijskega odbora za pomoč vietnamskemu ljudstvu je na

konferenci spregovorila Vida Tomšič, ki je naglasila: „Izhajajoč iz dejstva, da je agresija ZDA resnični vzrok zločinske vojne v Vietnamu, bi se ta vojna mogla končati samo z brezpogojnim in popolnim umikom oboroženih sil ZDA in njihovih satelitov iz Južnega Vietnama. S pogajanjem je mogoče najti rešitev samo, če se v celoti priznajo legitimne pravice vietnamskega naroda, da sam brez vmešavanja od zunaj odloča o poteh in oblikah svojega razvoja. Sprejetje predloga 10 točk more biti tudi edina pot za Ameriko, da doseže časten in trajan mir. Med konferenco smo lahko ponovno slišali argumente, ki le potrjujejo staro resnico, da narod, ki zaslužuje druge narode, postane na koncu žrtev svojega lastnega zaslužnevanja. Vietnamsko ljudstvo je pokazalo na močnost, da se tudi majhen narod, odločen in enoten v svojem boju, lahko upre mnogo močnejši sili, ki ga ni mogla pokoriti niti z najsodobnejšo vojaško tehniko. S svojim bojem je vietnamsko ljudstvo zadalo udarec ameriškemu imperializmu in vsem tistim silam v svetu, ki dandanašnji s politiko sile in hegemonije skušajo zaustaviti boj narodov za pridobitev ali ohranitev neodvisnosti.“

Na podlagi sklepov in poziva stockholmske konference v mnogih državah pripravljajo najrazličnejše akcije, s katerimi hočejo podpreti zahtevo po miroljubnem reševanju vietnamskega problema. Višek bodo te akcije nedvomno dosegle okoli 21. julija, ko bo minilo petnajst let od podpisa ženevskih sporazumov glede Vietnama.

Mednarodna organizacija dela obhaja petdesetletnico svojega obstoja

V Ženevi se trenutno odvija jubilejno zasedanje mednarodne konference dela, posvečeno 50-letnici obstoja Mednarodne organizacije dela (ILO), specializirane agencije OZN, ki se bavi s problemi zaščite pravic delovnih ljudi in njihovih odnosov z delodajalci.

Prvič v zgodovini te organizacije, v kateri so včlanjene države zastopane tako po predstavnikih vlade kakor tudi po zastopnikih sindikatov in delodajalcev, so na jubilejnem zasedanju za predsednika konference izvolili namesto predstavnika vlade delavskega delegata. Tako je Mednarodna organizacija dela ob svoji petdesetletnici tudi na ta način izrekla posebno priznanje delavskemu razredu.

Višek dosedanjega poteka jubilejne konference je bil nedvomno obisk papeža Pavla VI., ki se je odzval povabilu Mednarodne organizacije dela ter v torek govoril na slavnostnem zasedanju ILO v ženevski Palači narodov. Ob tej priložnosti je zavzel odločno stališče do dela v današnjem modernem svetu ter zbrane delegate pozval, naj se odločno borijo proti zlorabam in krivicam, ki se delovnemu človeku tudi še danes godijo. Delovnih sporov — je dejal papež — ni mogoče reševati z vsiljenimi predpisi, ki bi ogrožali svobodo delovnega človeka. Zato je naloga Mednarodne organizacije dela, da brani svobodo delavca proti vsemu in vsem ter se nenehno zavzema za miselnost bratstva vseh ljudi, ki so vsi enaki po dostojanstvu.

Mednarodna organizacija dela (ILO), ki je bila ustanovljena 11. aprila 1919, si je zastavila predvsem nalogo, da prispeva k vzpostavitvi trajnega miru ter se z mednarodno dejavnostjo zavzema za izboljšanje delavnih pogojev in življenjske ravni ter krepi gospodarsko in socialno varnost.

Francozi pred odločitvijo

Ker pri prvem glasovanju nobeden izmed kandidatov ni prejel potrebne večine glasov, bodo morali francoski volivci v nedeljo še enkrat na volišče, da izvolijo svojega novega državnega predsednika. Tokrat bodo imeli možnost izbire le med dvema kandidatom, to je bivši predsednik vlade in predstavnik golističnega gibanja Georges Pompidou, nasproti pa mu stoji predsednik senata in začasni državni predsednik Alain Poher.

Po mnenju političnih opazovalcev skoraj ni nobenega dvoma, da bo v nedeljo zmagal Pompidou, ki je že

pri glasovanju 1. junija dobil daleč največ glasov. Vendar pa imajo tudi nedeljske volitve na sebi marsikaj zanimivega. To je v prvi vrsti odločitev francoske KP, ki je sklenila, da se bo nedeljskih volitev vzdržala oziroma da njeni pristaši ne bodo podprli nobenega sedanjih kandidatov. Podoben sklep so sprejeli tudi levi socialisti, tako da napredne sile Francije, ki pa le predstavljajo precejšnjo politično silo v državi, v veliki večini tokrat ne bodo sodelovale, v kolikor se druge napredne stranke ali skupine niso odločile za podporo Poheru.

Zaradi tega je pričakovati, da udeležba pri nedeljskih volitvah ne bo tako visoka in da se izvoljeni kandidat potem tudi ne bo mogel ponesti s prepričljivo večino, saj ga precejšen del prebivalstva očitno ne bo volil. Ne nazadnje je vzroke temu treba iskati tudi v dejstvu, da francoski volivci pri svoji tokratni odločitvi nimajo prave alternative: da stoji Pompidou desno, je znano vsakomur; da Poher ne sodi na levo, prav tako ne dvomi nihče. Torej je že kar precej vseeno, kdo bo ob takem izhodišču zmagoval.

V VIETNAMU:

Začasna revolucijska vlada

Na osvobojenem ozemlju Južnega Vietnama so te dni ustanovili začasno revolucijsko vlado, ki jo sestavljajo pripadniki južnovietnamske osvobodilne fronte. Predsednik te vlade je postal glavni ideolog osvobodilne fronte Huynh Tan Phat, za zunanjega ministra pa je bila imenovana dosedanja namestnica vodje delegacije FNO na pariški konferenci Nguyen Thi Binh, ki je hkrati postala tudi vodja delegacije v Parizu.

V svojem prvem razglasu je južnovietnamska revolucijska vlada pozvala Ameriko, naj brezpogojno umakne vse svoje čete iz Južnega Vietnama. Hkrati se je zavzela za neposredna pogajanja med svojimi predstavniki ter zastopniki ameriške vlade.

Kmečko in obrtno gospodarstvo

v dobi elektronskih računalnikov

Povod za razmišljanja o tem vprašanju daje nedavni vpogled v razvoj konkurenčne borbe na evropski ravni. Možnost tega vpogleda so imeli novinarji na področju gospodarstva, ko jih je gigantno ameriško podjetje na področju elektronike IBM vabilo na tako imenovano computerjevo turnejo po Švedski, Zahodni Nemčiji, Franciji in Veliki Britaniji, torej po deželah, ki niso le industrijsko visoko razvite, marveč stopajo v čedalje ostrejšo medsebojno konkurenčno borbo.

Iz poročil o tej turneji lahko razberemo, da so tekom zadnjih let vsa dogajanja na polju nacionalnih industrij in mednarodne trgovine postala odvisna od computerja ali elektronskih možganov, kakor tem napravam še pravimo. Proizvodne analize computerja so na pičico točne, njegovi podatki in prognoze o razvoju na trgu pa takorekoč stodoletno zanesljive. Zato so tudi gospodarski programi, ki jih bruha computerji za posamezna podjetja in njihove proizvodne procese, tako točni, da jih je mogoče brez skrbi dosledno izvajati.

V potrdilo tega samo nekaj primerov:

■ Nemški koncern jekla Hoesch je s pomočjo computerja optimiral proizvodnjo profiliranega jekla na tekočem traku za 2 odstotka, kar je čisti donos koncerna stopnjevalo za 8 milijonov šilingov letno.

■ Francosko podjetje Heutrey, ki je specializirano na izdelavo načrtov za rafinerije in druge kemične industrije, je s computerjem skrajšalo čas trajanja izdelave teh načrtov za 5 odstotkov in si s tem prihranilo 5000 delovnih ur.

■ Eno največjih trgovskih združenj Francije, Nouvelles Galeries, je s pomočjo elektronskih možganov skladiščenje blaga lahko izboljšalo tako, da je izpolnitev naročil, ki jih sprejema, povečalo za eno desetino, v vrsti primerov pa celo za eno petino.

■ Skupina britanskih Lloyds-bank so še letos s pomočjo computerja poslovanje tako poenostavila, da bo prihranila 3000 uslužbencev.

Takih primerov bi bilo še več. Toda že ti zadostujejo za dokaz, da computer rešuje gospodarske probleme ravno tam, kjer človeški razum odpoveduje: v vprašanju optimalne racionalizacije, v vprašanju tistih nekaj odstotkov višje produktivnosti, od katerih sta odvisni rentabilnost ali pa nerentabilnost dela in proizvodnje.

Baš zaradi tega si computer zadnja leta čedalje bolj uspešno utira pot glavnega činitelja v industriji in trgovini. Postal je faktor, ki odloča v tekmi za znižanje proizvodnih stroškov, za izboljšanje in izenačenje kvalitete ter za cene, katerim drugi le težko konkurirajo. Ker delata industrija in trgovina z elektronskimi možgani, najdeta lažje pravilno pot sodelovanja pri delitvi dela, pri izboljšanju proizvodnje in pri odkrivanju novih tržišč, skratka vsega, kar je danes združeno pod pojmi kooperacije in marketing. Industrija in trgovina kooperirata in združujeta svojo ponudbo v nacionalnih mejah in preko njih na mednarodnem tržišču. Kako daleč je ta kooperacija že privedla, kaže primer trgovskih združenj ali verig trgovine. Te verige so si na področju trgovine z živili v naši državi po nekaj letih osvojile že okoli 80 odstotkov prometa, v Zahodni Nemčiji pa še več. In kljub temu povprečni trgovec ni utrpel nobene škode. Nasprotno. Z vključitvijo v eno ali drugo teh verig je svoj promet povečal, donos pa izboljšal.

Kje pa stojijo v tem razvoju kmečka in obrtna gospodarstva?

Ustroj njihovega gospodarstva je še vedno tako primitiven, miselnost njihovih lastnikov pa večinoma še tako naivna kot je bila, ko computerja ni bilo in ko je veljal še rek, da ima najmanj brihtni kmet najdebelejši krompir.

Novi čas postavlja nove zahteve

Amerika je prva in doslej kateri je tehnično znanje usmerjeno le na hitrejšo in ekonomičnejšo proizvodnjo stvarnih dobrin, bodo v tehnološki družbi, kar se v Ameriki že zdaj dogaja, tehnični izsledki zajeli in spreminjali tudi vse druge plati življenja.

Za industrijsko družbo je značilno, da je ljudi od poljedelstva usmerila v industrijo, kjer so stroji nadomestili delo mišic in živali. V novi tehnološki družbi pa avtomatizacija in kibernetika stroje osamosvajajo od ljudi, ki se zato vse bolj zaposlujejo v najrazličnejših, vedno novih uslužnostnih dejavnostih. Za državo pomeni to, da mora njena skrb vse bolj veljati prelovanju ljudi in vse bolj tudi skrb za koristno izrabo prostega časa ter za duševno zdravje ljudi.

Največje spremembe bo nova družba prinesla v šolanju, in to ne le za mladino, temveč

Computer postavlja tudi kmetovanje in obrtno dejavnost pred nedvoumno odločitev v smeri specializacije v proizvodnji, v smeri izboljšanja in poenotenja kvalitete pridelkov in izdelkov ter v smeri koncentracije njihove ponudbe na trgu. Kdor kot kmet in obrtnik ne bo zadostil tem zahtevam sedanjosti, bo prišel neizprosno pod kolo časa. To spoznanje končno zmaguje tudi med vrhovi konservativnih kmečkih in obrtniških združenj, kar je med drugim pokazal tudi seminar o medobratnem sodelovanju ali kooperaciji v kmetijstvu, ki ga je na Dunaju priredilo zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo.

Tudi Jugoslavija bo gradila moderne avtomobilske ceste

Mednarodna banka za obnovo in razvoj je dodelila Jugoslaviji 30 milijonov dolarjev kredita za izgradnjo modernega cestnega omrežja. V načrtu je gradnja novih cest v Sloveniji, na Hrvaškem in v Makedoniji. Ker je Mednarodna banka postavila za pogoj gradbeni rok 30 mesecev, bodo morali te ceste dograditi do srede leta 1972.

V Sloveniji bodo na magistralni cesti Sentilj—Maribor—Celje—Ljubljana—Vrhnika—Postojna—Gorica začeli graditi prvo avtomobilsko cesto, in sicer na odseku Vrhnika—Postojna v dolžini dvaintrideset kilometrov. Nova avtomobilska cesta bo ime-

Avstrija v Trstu

Prihodnji terek bo v okviru letošnjega mednarodnega velesejma v Trstu poseben „Dan Avstrije“. Tudi letos bo namreč naša država močno zastopana na tej sejemski prireditvi ter se bo predstavila zlasti s vojim lesnim gospodarstvom in s turizmom, prav tako pa bo sodelovala tudi v gastronomskem parku.

Avstrijska turistična razstava, ki je lani veljala Dunaju, bo letos posvečena Koroški ter bo obiskovalcem sejem približala lepote naše dežele in jih seznanila z njihovimi turističnimi zmogljivostmi. Ta prikaz bo obsegal tako letni kakor tudi zimski turizem.

Pomembni znanstveniki in praktiki so to vprašanje osvetlili s stališča trga s kmetijskimi pridelki, s stališča obrtnega gospodarstva in z estetskega vidika. Spoznanja, ki so se pri tem izcimila, je mogoče združiti v ugotovitev, da bo ostal svobodni kmet na svobodni zemlji le še tisti kmečki gospodar, ki se bo vključil v prizadevanja za medsebojno sodelovanje ali kooperacijo na področju mehanizacije ali obvladovanja dela, na področju izboljšanja in izenačevanja kvalitete svojih pridelkov ter na področju koncentracije ponudbe na trgu. Kupcev, ki kmetijske pridelke kupujejo v takem stanju, kot jih kmet pridelava, je vedno manj, zahtevajo pa vedno večje partije, ki jih izbirajo in plačujejo po izenačenosti njihove kvalitete. Ne kar mu paše, kar zahteva trg, mora kmet današnjega časa pridelovati in to v proizvodnih skupnostih, ki mu lahko oskrbijo potrebne kupce kot stalne trgovske partnerje.

Isto velja v prenešenem smislu tudi za obrtnike. Oboji zaradi tega ne bodo nič zgubili na svoji samostojnosti — saj trgovci tudi niso — oboji se bodo le oteli skrbi za rentabilnost svojega dela, o kateri pri klasičnih oblikah kmečke in obrtne dejavnosti ne moremo več govoriti.

(bl)

la štiri asfaltirana cestišča (po dve v vsako smer), po sredini pa bo zeleni pas. Širina enega cestišča bo 3,75 metra, tako da bo skupna širina avtomobilske ceste okoli 28 metrov. Po sedanji cesti na tem področju pelje zdaj povprečno 8000 vozil na dan, do leta 1972 pa bo njih število predvidoma naraslo na 10.000 vozil, medtem ko računajo, da bo leta 1991 na tej cesti že 43.000 vozil dnevno. Na novi avtomobilski cesti Vrhnika—Postojna bodo pobirali tudi „cestnino“.

Na Hrvaškem bo zgrajena avtomobilska cesta Zagreb—Karlovac; imela bo novo traso in bo za približno 5 km krajša od sedanje ceste. Dimenzije bodo enake kot pri cesti Vrhnika—Postojna. Ugotovili so, da pelje po sedanji cesti povprečno 4500 vozil, toda že prvo leto po dograditvi nove ceste se bo število vozil po mnenju strokovnjakov povečalo na 6400, dvajset let kasneje pa na 37.000 vozil na dan. Cesta Zagreb—Karlovac je v bistvu del evropske magistrale E-96, ki povezuje Budimpešto in srednjo Evropo z Jadranom. Z dograditvijo nove avtomobilske ceste bo mogoča hitrejša vožnja turistov na morje (cesta bo zgrajena za povprečno hitrost 120 km na uro), razširil se bo cestni prevoz na dolge proge, razbremenjena bo gneča v turistični sezoni, bistveno pa se bodo zmanjšali tudi stroški za obrabo avtomobilov. Tudi na tej cesti bodo potem pobirali „cestnino“.

V Makedoniji bodo začeli z modernizacijo tako imenovane zahodne ceste Skopje—Tetovo—Gostivar—Kičevo—Ohrid—Bitol—grška meja. Letos jeseni bodo začeli graditi 45 kilometrov dolgi odsek od Gostivara do Kičeva. To bo cesta I. reda, katere eno cestišče bo široko 3 do 3,75 metra, odvisno pač od terena, kjer bo cesta speljana. V glavnem bodo to cesto gradili po novi trasi ter bodo posamezni odseki ceste tekli celo v nadmorski višini 1200 metrov.

Kakor že povedano, morajo biti ceste, ki jih bodo gradili z odobrenim kreditom Mednarodne banke, dograjene tekom 30 mesecev. Pričakujejo, da bo postopek z razpisi in sklepanjem pogodb končan do septembra, tako da bi oktobra že lahko začeli z gradbenimi deli, sredi leta 1972 pa bi Jugoslavija dobila svoje prve avtomobilske ceste.

Mimo tega pa se Jugoslavija pogaja z Mednarodno banko za obnovo in razvoj še za drugo posojilo, ki bi ga prav tako porabili za izgradnjo cestnega omrežja. V tem okviru predvidevajo načrti gradnjo avtomobilskih cest Beograd—Novi Sad in Sarajevo—Zenica (v prvi etapi s samo dvema asfaltiranimi cestiščema) ter cesta Bar—Ulcinj, Niš—Priština—Peč itd. Omenjeni krediti pa seveda le delno (do 40 odstotkov) krijejo finančne potrebe teh gradenj, tako da mora Jugoslavija razumljivo skrbeti tudi za lastna sredstva, ki jih vlaga v izgradnjo in modernizacijo svojega cestnega omrežja.

POŠIROKEM SVETU

KRANJ. — V Podreči blizu Kranja je bila minulo nedeljo lepa slavnost, posvečena stoletnici smrti pesnika Sorškega polja Simona Jenka, enega največjih slovenskih lirikov in narodnih buditeljev. Na slovesnosti sta govorila pisatelj France Bevk in dr. France Bernik. Kulturni spored slovesnosti je obsegal pesmi, recitacije in instrumentalne skladbe. Jenkov spomenik, star že 40 let, pa je bil za to priložnost primeren obnovljen, njegova okolica pa na novo urejena.

NEW YORK. — Afriške in azijske dežele, članice OZN, so se zavzele za popolno izolacijo Rodezije ter za gospodarske sankcije proti Južnoafriški republiki in Portugalski, ker še nadalje sodelujeta z rodezijskim rasističnim režimom. Skupina članic OZN zahteva sejo varnostnega sveta, da bi proučili položaj v Rodeziji, kjer naj bi bil 20. junija referendum o republikanski ustavi.

PEKING. — Kitajska je sprejela predlog Sovjetske zveze, po katerem naj bi se 18. junija v Habarovsku začela pogajanja mešane sovjetsko-kitajske komisije za ureditev plovbe na mejnih rekah med obema državama. Hkrati pa je vodja kitajske delegacije v svojem sporočilu znova zvalil na Sovjetsko zvezo vso odgovornost za doseženi zastoj pri teh rednih letnih sestankih mešane komisije in za neuspeh zadnjega sestanka, ki je bil leta 1967.

DUNAJ. — Prejšnji teden je bila na uradnem obisku v Avstriji Jekaterina Furceva, sovjetski minister za kulturo. Med visokim obiskom je bil na Dunaju podpisan avstrijsko-sovjetski sporazum o kulturnem in znanstvenem sodelovanju med obema državama. Na podlagi tega sporazuma bo prišlo do medsebojnih gostovanj dunajske Državne opere ter moskovskega Bolšoj teatra, bistveno bo razširjena izmenjava študentov in predavateljev, predvidena je izmenjava velikih umetnostnih razstav, prav tako pa bo razširjeno sodelovanje na področju prosvete, založništva in književnosti, medtem ko bo med radijskimi in televizijskimi postajami obeh dežel vzpostavljen neposreden stik.

BOZEN. — Na Južnem Tirolskem so bile minulo nedeljo občinske volitve, pri katerih je nemško govoreča manjšina zabeležila lepe uspehe. Južnotirolska ljudska stranka je v vseh občinah obdržala svoj vodilni položaj ter je ponekod osvojila tudi še mandate, ki so jih doslej imele italijanske stranke. Prav tako se je uspešno uveljavila tudi druga manjšinska stranka, socialdemokratska stranka napredka. V bocijski pokrajini je dobila SVP 123.355 glasov, krščanski demokrati 34.056 glasov, socialisti 15.978 glasov, komunisti 8477 in stranka napredka 3672 glasov.

ZENEVA. — V torek je papež Pavel VI. obiskal Zenevo, kjer je bil gost mednarodne organizacije dela, ki obhaja v teh dneh 50-letnico ustanovitve. Prav tako pa se je papež sestal tudi s predstavniki svetovnega cerkvenega sveta, v katerem so združene številne protestantske, anglikanske in pravoslavne cerkve. Opazovalci menijo, da je pri tem srečanju šlo morda za proučitev možnosti, da bi se v to mednarodno cerkveno organizacijo vključila tudi katoliška cerkev.

NEW YORK. — Nezadovoljstvo s sedanjo politiko Amerike do Kube je prišlo do značilnega izraza tudi v Združenih narodih. Kuba je bila namreč izvoljena v upravni odbor največje agencije OZN za razvoj (UNDP), kar je na sedežu svetovne organizacije, zlasti pa še v ameriških krogih izvalo veliko presenečenje. Vsekakor pa je treba upoštevati, da je v zadnjih mesecih prišlo že do precejšnjega popuščanja v stališčih zahodnih držav do Kube (in seveda tudi obratno) in da se temu razvoju tudi Amerika ne more več upirati.

BEograd. — Generalni sekretar evropskega združenja za svobodno trgovino (EFTA) John Coulson je bil na obisku v Jugoslaviji, kjer se je z vodilnimi jugoslovanskimi predstavniki pogovarjal o sodelovanju med Jugoslavijo in EFTA. V pogovorih je bila izražena obojestranska želja, da se gospodarski odnosi med Jugoslavijo in članicami EFTA razvijajo in poglobljajo tako na dvostranski kakor tudi na večstranski osnovi.

DAMASK. — Za Irakom in Sudanom je zdaj tudi Sirija kot tretja arabska država uradno priznala Nemško demokratično republiko ter navezala z njo redne diplomatske stike na stopnji veleposlanikov. Tozadnji sporazum sta podpisala sirski zunanji minister Mustafa el Sajed in vzhodnonemški zunanji minister Otto Winzer. V Zahodni Nemčiji so na ta ukrep kisló reagirali in spet napovedali „ustrezne konsekvence“, ki jih pa danes še nihče več ne jemlje resno, ker je pač že povsod v svetu prodrlo spoznanje, da ni več mogoče zanikati obstoja dveh nemških držav.

„Teden srečanja“ v Celovcu

Tri sosedne dežele — Koroška, Slovenija in Furlanija-Juljska krajina — so v zadnjih letih imele že celo vrsto skupnih prireditev, ki so imele namen, da prispevajo k medsebojnemu spoznavanju in sporazumevanju. Marsikaj je bilo na tem področju nedvomno že doseženo, kajti meje tukaj danes nimajo več svojega nekdanjega pomena ločnic, marveč se čedalje uspešneje spreminjajo v mostove.

Nova oblika takega sodelovanja treh sosednih dežel naj bi bil „Teden srečanja“ v Celovcu, ki ga letos prvič prireja mesto Celovec v sodelovanju s celovškimi radiom v dneh od 16. do 21. junija. Po zamisli Intendant celovškega radia prof. Goritschniga pa naj bi to v bodoče postala tradicionalna prireditev.

Sporod letošnjega „Tedna srečanja“ v Celovcu obsega v glavnem tri dele — simpozij skladateljev, literarni seminar ter dvodnevni folklorni festival. Medtem ko sta prvi dve prireditvi namenjeni v glavnem delovnim razgovorom in torej več ali manj omejeni na ožji krog strokovnjakov, bo folklorni festival — kakor že v prejšnjih letih — spet široka manifestacija sodelovanja ansamblov treh dežel.

Simpozij skladateljev se bo pričel v ponedeljek na sedežu celovškega radia, kjer bodo razpravljali o različnih problemih sodobne glasbe. Prvi dan simpozija bo za-

ključil koncert ljubljanskega ansambla „Slavko Osterc“, ki bo izvajal dela slovenskih skladateljev, medtem ko bo drugemu delovnemu razgovoru v torek zvečer sledil koncert moderne avstrijske glasbe.

Literarni seminar bo veljal predvsem vprašanju, kakšen pomen ima regija v literaturi; nadalje bodo razpravljali o vlogi velemešta v sodobnem romanu, diskusijski večer pa se bo bavil s problematiko tako imenovanega domovinskega romana. Za zaključek seminarja se bodo v četrtek predstavili posamezni književniki s svojimi deli.

Folklorni festival se bo začel v petek ob 20. uri v dvorani celovškega radia, kjer bodo narodne pesmi iz Slovenije, Furlanije-Juljske krajine in Koroške izvajali vokalni kvintet „Gorenjci“ iz Ljubljane, furlanska skupina „Zoventut Furlane“ ter koroški učiteljski kvintet in oktet celovških madrigalistov. Višek prireditve bo v soboto zvečer v Domu glasbe, kjer se bodo tri sosedne dežele srečale v pesmi, glasbi in plesu. Iz Slovenije bosta sodelovala skupina narodnih pesmi in plesov

„France Marolt“ in ansambel „Gorenjci“; Furlanijo-Juljsko krajino bodo zastopale skupine „Coro Antonio Illersberg“, „Danzerini di Aviano“ in „Zoventut Furlane“; kot predstavniki Koroške pa so predvideni „Pevski krožek Porcia“ iz Spittala, kvintet iz Brež, skupina narodnih plesov iz Wölfnitza ter Rudi Platzer s svojimi „veselimi vaškimi godci“.

V okviru prireditve bo v soboto ob 10. uri dopoldne v Evropskem parku ob Vrbskem jezeru posebna evropska manifestacija ob sodelovanju predstavnikov in skupin treh dežel. Prvi celovški „Teden srečanja“ pa se bo zaključil v nedeljo dopoldne s krožno vožnjo po Vrbskem jezeru.

KULTURNE DROBTINE

● Zelo navdušeno so v Ljubljani sprejeli soliste in orkester koroškega deželne konzervatorija, ki so prejšnji teden spet bili na svojem vsakoletnem gostovanju v Sloveniji in so s tem vrnil obisk ljubljanskemu zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje, katerega ansambel je pred nedavnim prav tako uspešno gostoval v Celovcu. „Poslušali smo kultivirano muziciranje nadarjenih mladih gostov, ki priča o njih visoki muzikalni zrelosti; takih koncertov si vedno želimo,“ se glasi ena izmed ugotovitev v ljubljanskem tisku.

● V postopku glavne uprave Avstrijske družbe dravskih elektrarn (ÖDK) v Celovcu je bila včeraj odprta umetniška razstava s naslovom „Srečanje z irealnim“. Sodeluje tudi naša rojakinja akademska slikarka Zorka Weiss. Razstava je odprta do 7. julija, in sicer dnevno od 8. do

Jubilejna sezona v Brežah 20 let poletnih iger na Petrovi gori

V soboto 21. junija ob 20. uri se bo na Petrovi gori v Brežah spet dvignil „zastor“ za prvo letošnjo premiero in s tem začetek jubilejne dvajsete igralske sezone.

Za to sezono je igralski ansambel pod vodstvom arhitekta profesorja Hannesa Sandlerja namenoma izbral dve veseloigri — Molierovega „Skopuha“ in „Bolho v ušesu“, katere avtor je prav tako Francoz, namreč Georges Feydeau. Namenoma zato, ker so akterji v Brežah tekom let spoznali (in jim to splošno potrjujejo tudi domači in tuji kritiki), da je njihova glavna moč komedija; namenoma pa tudi iz spoznanja, da je za odrske prireditve na prostem pač najbolj primerna izrazita ljudska veseloigra.

Torej so ljubitelji in zvesti obiskovalci poletnih iger v Brežah lahko prepričani, da jim bo jubilejna sezona na Petrovi gori tudi brez hrupnih slavnostnih prireditev nudila visoko raven igralske umetnosti in zvrhano mero resnične zabave. Za to jamčijo dolgoletne izkušnje breškega ansambla, najboljše jamstvo pa je predanost in ljubezen, ki jo v Brežah gojijo do svojega gledališča.

V minulih mesecih požrtvovalnega in nesebičnega dela so se temeljito pripravljali na novo sezono in v prihodnjih tednih (od 21. junija do 23. avgusta) bo prizorišče med grajskimi razvalinami na Petrovi gori v Brežah spet privlačevalo mnoge tisoče ljubiteljev gledališča in zabave od blizu in daleč.

10. in od 14. do 20. ure. Danes pa bodo v Deželni galeriji v Celovcu odprli posebno razstavo Jožeta Tisnikarja in Antona Repnika, dveh slovenskih slikarjev-naivcev.

● V sredo je bila v celovškem Domu umetnikov odprta letošnja glavna razsta-

va umetnostnega društva za Koroško. Člani društva razstavljajo svoja novejša dela; poleg tega pa je v tem okviru tudi še kolektivna razstava akademskega slikarja Rudolfa Canavala za njegovo 75. letnico rojstva.

Josip Ribičič

V 83. letu starosti je v Ljubljani umrl najstarejši slovenski mladinski pisatelj Josip Ribičič, ki je bil hkrati tudi eden najbolj zaslužnih organizatorjev slovenskega mladinskega tiska.

Svojo prvo knjigo — „Kraljestvo čebel“ — je Josip Ribičič izdal že leta 1912, potem pa se je tekom njegovega dolgega in plodnega pisateljskega življenja zvrstilo skupno 42 knjig. Poleg tega je bil Josip Ribičič skozi desetletja aktiven tudi kot urednik raznih mladinskih listov, namreč od „Novega roda“, ki ga je začel leta 1921 urejati v Trstu, pa vse do „Cicibana“ in „Pionirja“, ki po vojni izhajata v Ljubljani. Medtem ko je bil po prvi svetovni vojni med ustanovitelji Mladinske matice, je po drugi svetovni vojni sodeloval pri ustanovitvi Mladinske knjige; povsod je skrbel, da je slovenska mladina dobivala pester izbor kvalitetnih knjig.

Poseben spomenik si je Josip Ribičič postavil nedvomno tudi z ureditvijo v svetovnem merilu edinstvenega zbornika „Se pomnite, tovariši!“, v katerem je izmed 6500 prispevkov zbral 400 spominov slovenskih otrok na doživetja med drugo svetovno vojno.

Objava Državne gimnazije za Slovence

Sprejemni izpiti na Državni gimnaziji za Slovence bodo v soboto, dne 5. julija 1969, s pričetkom ob 8. uri. Sprejemni izpiti za 1. razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo. Izprašuje se snov 4. šolske stopnje. Za vstop v višje razrede je potreben osebni razgovor z ravnateljem šole.

Prijave za sprejemne izpite lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa pismeno na naslov: Državna gimnazija za Slovence, 9020 Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22.

Za izpit je treba predložiti te dokumente:

1. rojstni list
2. dokaz avstrijskega državljanstva
3. spričevalo 4. šolske stopnje ljudske šole.

Popis učenca pošlje vodstvo ljudske šole neposredno na naslov ravnateljstva Državne gimnazije za Slovence.

Ravnateljstvo

Manjšina in večina

Kakor smo tudi v našem listu kratko poročali, je pred nedavnim obhajala 25-letnico ustanovitve in delovanja Italijanska unija za Istro in Reko, osrednja organizacija italijanske narodnostne skupnosti v Jugoslaviji. Ob tej priložnosti je ljubljansko „Delo“ objavilo pod naslovom „Manjšina in večina“ daljši članek Gustava Guzeja, ki je nanašal podatke o vlogi omenjene organizacije ter o življenju italijanske manjšine, katere je — kakor je rečeno v podnaslovu članka — „postala resničen most za smerom boljše sožitje med sosednjima narodoma“.

Ker so ta vprašanja zelo zanimiva v primerjavi z našo problematiko, članek ponatiskujemo tudi v našem listu.

Uredništvo

Zgodovina delovanja Italijanske unije za Istro in Reko, organizacije, ki povezuje v okviru Socialistične zveze pripadnike italijanske narodnosti pri nas in proslavlja letos 25-letnico obstoja, je praktičen zgled reševanja manjšinskega in narodnostnega vprašanja.

„Naloga unije je bila od vsega začetka povezovati pripadnike italijanske narodnosti s socialistično graditvijo. V okviru SZDL, katere sestavni del je, pa se seveda zavzema za specialna manjšinska vprašanja, kot je razvijanje kulture in graditev poti, preko katerih se manjšina povezuje zlasti kulturno z matičnim narodom,“ je povedal Abram Apolinio, pripadnik italijanske etnične skupine, ki že več kot dve desetletji deluje kot funkcionar.

„V tem času smo šli skozi različna obdobja,“ nadaljuje misel Gino Gobbo, ki je bil dve mandati dobi predsednik Italijanske unije za Istro in Reko. „Spočetka je bilo pri praktičnem uveljavljanju politike, ki sta jo jasno za-

žrtali Socialistična zveza in Zveza komunistov in je zapisana tudi v ustavi, pri posameznikih tudi nerazumevanje. Bolj ko smo sestavljali konkretne programe, bolj je bilo tudi očitno, da je stvar manjšine v bistvu zadeva večine. Pri pripravljanju občinskih statutov smo zlasti na našem področju vnesli vanje tudi določil o manjšini, kar je tudi vplivalo, da so po našem zgledu začeli urejati manjšinska vprašanja tudi v hrvaškem delu Istre. Mnogo je k temu pripadala skupna komisija Socialistične zveze republike Slovenije in Hrvatske. Na podlagi tako razčlenjenih načelnih vprašanj pa se je začela unija zavzemati za uveljavljanje teh načel, hkrati pa so organizacije manjšine preko stikov z naprednimi gibanji v Italiji prispevale k utrjevanju odnosov med prebivalstvom obkraj meje.

V okviru italijanske unije deluje na vseh področjih Istre in Reke šestnajst kulturnih krožkov. Trije delujejo v obalnih mestih, to je v Kopru, Izoli in Piranu. Na obalnem področju so italijanske osemletke v Piranu, Sečoveljah, Izoli in Kopru. Osnovne šole z nekaj razredi so v Strunjanu, Luciji in Bertokih, v Piranu in Kopru delujeta italijanski gimnaziji, v Izoli italijanska srednja ekonomska šola in vajiška šola. Za predšolsko vzgojo in izvenšolsko dejavnost učencev skrbijo otroški vrtci v Kopru, Izoli, Piranu in Sečoveljah.

„Naši kulturni krožki, ki so vključeni v unijo,“ pripoveduje Riccardo Giacuzzo, aktivni družbeni delavec med italijansko manjšino v Piranu, „povezujejo pripadnike italijanske na-

rodnosti tako pri graditvi naše družbe, hkrati pa razvijajo najrazličnejše oblike stikov s kulturo matičnega naroda.“

„Kulturni razvoj manjšine je seveda odvisen od razvoja šolstva,“ je pristavil Gino Gobbo. „Pri urejanju problemov italijanskega šolstva smo mi razumeli svojo vlogo tako, da je to šolstvo stvar oblasti. Mi najbolj čutimo, kje so vrzeli in kaj bi bilo treba storiti ter smo zato s svojimi predlogi nakazovali, kako s splošno šolsko politiko doseči, da bi šola postajala osnova za kulturni in splošni napredek manjšine. Za naše predloge smo dobivali dostikrat priznanja, prijetilo pa se je tudi, da stvar ni šla gladko. To pa je odvisno od ljudi, kako so pač razumeli nalogo večine pri urejanju zadev manjšine. — Splošne težave šolstva se v nekoliko širši obliki odražajo tudi na manjšinskem šolstvu, in sicer zaradi možnosti manjše kadrovske izbire. Že nekaj let je zato težnja, da bi na manjšinskih šolah poučevali le učitelji italijanske narodnosti. To pa je seveda povezano s tem, kako dobiti iz vrst manjšine izobražence. Žal nekateri izmed tistih, ki končajo šole, raje poiščejo zaposlitev drugje in ne v šolstvu, kjer so še vedno nekoliko slabši splošni materialni pogoji.“

„Velikega pomena za razvoj manjšine je tudi čedalje širše povezovanje s kulturo matičnega naroda,“ pripoveduje Apolinio Abram. „Razvili smo zelo široke stike s različnimi kulturnimi institucijami, predvsem z ljudsko univerzo v Trstu. V vseh naših krožkih so številna predavanja, ki nam jih posreduje ta univerza. Z njimi se obiskovalci naših prireditev ne seznanjajo le z različnimi strokovnimi in kulturnimi dosežki, temveč spoznavajo tako tudi sodoben razvoj našega materinskega jezika. Tržaška ljudska univerza priredi vsako le-

to ekskurzije naših dijakov in profesorjev po Italiji, posreduje pripomočke za šole, skupno nagrajujemo vsako leto najboljše pesmi in likovna dela pripadnikov italijanske manjšine. Te in še druge oblike nam omogočajo neprestan in živ stik s kulturo matičnega naroda.“

„Zdaj smo prišli v razvoj te odnosov do tega, ko že zdavnaj ni več vprašanje manjšinske politike, temveč le njeno praktično izvajanje in nadaljnje oblikovanje,“ so ponovili vsi trije sobesedniki. „Eno izmed odprtih vprašanj je, kako v praksi nadalje razvijati dvojezičnost. Če hočemo doseči popolno enakopravnost, ne glede na narodnostno pripadnost, potem je nujno v italijanskih šolah razviti učenje slovenščine, v slovenskih pa italijanščine, da sporazumevanje v kateremkoli izmed obeh jezikov sploh ne bo odprto. Na drugi strani pa je treba doseči, da bo v praktičnem življenju dosledno uresničeno vse, kar smo načelno o tem jasno zapisali. Tu gre za mnoge, na videz drobne stvari: Dvojezični napisi; možnost za pripadnike manjšine, da lahko uredi svoje zadeve v materinščini; na sodiščih bi morale biti obravnave v jeziku obtoženca; v vseh ustanovah javnega značaja bi morali imeti ljudi, večje italijanščine, da bi lahko pripadniki manjšine, ki ne znajo slovensko, uredili svoje stvari v materinem jeziku.“

V občinskih statutih in tudi v pravilnikih podjetij so te stvari zapisane ter je treba reči, da je občutek za urejanje vseh teh vprašanj čedalje bolj razvit. Tudi tisk pa bi lahko k temu precej pripomogel. Občutek imamo, da je v informacijskih sredstvih večinskega naroda sorazmerno malo napisanega o manjšini. To je deloma pomanjkljivost nas samih, nekoliko pa je tudi posledica nerazumevanja, češ da je dovolj, če o manjšini piše njen časnik.“

Tradicionalna prireditvev dijakov

Za minulo nedeljo so dijaki in profesorji slovenske gimnazije v Celovcu spet vabili na tradicionalno zaključno prireditev, ki se je odvijala popoldne v veliki dvorani celovške Delavske zbornice. Zbralo se je okoli 800 ljudi (sodelujoča mladina v tem številu še ni zajeta), predvsem starši dijakov, ki so — kakor vsako leto — spet prihiteli, da vidijo svojega sina in svojo hčerko na odru, hkrati pa izpričajo svoje zanimanje in svojo povezanost s šolo, kateri so zaupali svoje otroke. Prišli pa so seveda tudi mnogi drugi iz vseh predelov naše zemlje, saj slov. gimnazija ni stvar le ene ali druge skupine, marveč je srčna zadeva vsega našega ljudstva.

Med udeleženci prireditve je ravnatelj gimnazije dr. Pavle Zablatnik pozdravil tudi številne častne goste. Bili so to zlasti podpredsednik deželne šolskega sveta za Koroško Franz Seitschnig (pozdrav je povezal s prošnjo, da bi se deželni šolski svet zavzel za čimprejšnjo gradnjo lastnega poslopja za slovensko gimnazijo, ki je zdaj že dvanajst let navezana na „gostovanje“ v tujem poslopju in zaradi tega obsojena na stalni popoldanski pouk), prelat Zechner kot zastopnik celovškega škofa,

narodnih in kulturnih organizacij in drugi.

Spored nedeljske prireditve je bil s svojim prvim delom posvečen lanskoletni 50. obletnici smrti velikega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja. Njegovo življenje in delo je predstavila izbrana skupina dijakov, ki so brali kratke odlomke iz nekaterih Cankarjevih del; glasbeni okvir, ki je obsegal uglasbene pesmi predstavnikov slovenske Moderne, pa so izvajali prof. dr. Anton Feinig (na klavirju ga je spremljal visokošolec Jož-

Nastop izbranega zbora je veljal počastitvi posameznih slovenskih skladateljev in harmonizatorjev Luke Kramolca, Pavla Kernjaka in Matije Tomca, katerim so dijakinje izročile šopke nageljev; prav tako pa se je zbor spomnil 60-letnice smrti ljudskega pevca Lesičjaka.

Ob koncu skoraj triurnega sporeda se je predsednik Združenja staršev dr. Janko Tischler zahvalil vsem, ki so pripravljali in izvajali letošnjo zaključno prireditev slovenske gimnazije.

Nedeljska prireditev je tudi letos pričala o iskreni zavzetosti naše mladine za kulturno-prosvetno dejavnost; bila pa je — po udeležbi — tudi izraz živega zanimanja koroških Slovencev za svojo srednjo šolo. To zanimanje pa seveda še prav posebno prihaja do izraza v nenehni rasti šole, ki ima v tem šolskem letu doslej največje število dijakov, namreč skupno 425, ki so razdeljeni na 16 razredov, kajti tokrat imajo vsi razredi tudi svoje paralele. O opravljenemu delu šole pa govori podatek, da bo slovensko gimnazijo skupaj z letošnjimi zapustilo doslej že 175 maturantov.

Šteben - Malošče

Pred zaključkom številke smo prejeli vesti, da je umrl Peter Kofler, p. d. Vavčar v Štebnu. Pogreb bo danes, petek, ob 4. uri popoldne v Štebnu.

Planinci iz Slovenije

obiskali koč nad Arihovo pečjo

Že ob otvoritvi nove koč Slovenskega planinskega društva na Bleščeči planini je bilo — kakor smo v našem listu zadnjič poročali — povedano, da bo ta planinska postojanka služila predvsem tudi utrjevanju prijateljstva med planinci treh dežel. Torej je povsem razumljivo, da so se otvoritvene slavnosti poleg domačih ljubiteljev planin udeležili tudi predstavniki tovrstnih organizacij iz Slovenije in Primorske, iz Trsta pa je poleg tega prispela s posebnim avtobusom še večja skupina članov tamkajšnje planinskega društva.

Posebno živahno pa je bilo nad Arihovo pečjo minulo nedeljo, ko so napravili izlet k novi koči planinski prijatelji iz Slovenije. Na parkirnem prostoru na Kopanju so našli kar 22 avtobusov in 65 osebnih avtomobilov iz vseh predelov Slovenije, tako da ne bo pretirano, če povemo, da se je srečanja na Bleščeči planini to nedeljo udeležilo daleč nad tisoč planincev.

Srečanje je bilo živ dokaz, kako veliko je med Slovenci zanimanje

Letovanje naših otrok na Jadranu

Tudi letos bo letovala ena skupina otrok iz Koroške na morju, in sicer v Savudriji od 19. julija do 9. avgusta.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo pismeno prošnjo, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že bil na letovanju in koliko krat. Tej prošnji je treba priložiti:

- zadnje šolsko spričevalo,
- priporočilo krajevne prosvetne ali zadržne organizacije,
- osebno izkaznico otroka s sliko in
- režijski prispevek za dokazano socialno potrebne otroke šil. 400.—; [za ostale je treba plačati za dan oskrbe šil. 44.— t. j. skupno šil. 880.—]

in vse skupaj poslati do najkasneje 30. junija 1969 na naslov: Počitniška kolonija, Gasometerg. 10, 9020 Celovec - Klagenfurt.

Vožnjo do Ljubljane in nazaj plača vsak udeleženec sam.

Posebej opozarjamo, da posameznih dokumentov ne prevzemamo. Za prijavljenega velja šele otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi dokumenti. Po 30. 6. ne sprejemamo več prijav.

Za vsakega otroka je treba poleg navedenih dokumentov oddati tudi **zdravniško potrdilo**, ki pa ne sme biti izstavljeno prej kot 10 dni pred odhodom skupine na letovanje. Iz zdravniškega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo. **Šele ko prejmemo to spričevalo, velja otrok za dokončno prijavljenega.**

Otroci uživajo na letovanju zdravstveno zaščito, ki obsega:

- primerno sanitarno oskrbo pod vodstvom zdravnika,
- prvo pomoč in zdravstveno nego za lažja obolenja,
- v težkih primerih takojšnji prevoz v najbližji zdravstveni zavod.

Otroci pri zavodu niso zdravstveno niti nezgodno zavarovani. Zato morajo starši v slučaju bolezni povrniti stroške bolnice sami, v kolikor jim jih ne nadoknadi zavarovalnica, pri kateri so zavarovani.

Za osebno izkaznico otroka velja le izkaznica (Personal- ausweis), ki jo izslavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list. Za otroke z osebni izkaznicami je potrebna tudi izjava (v nemščini) očeta oz. zakonitega zastopnika, da se strinja s potovanjem otroka v inozemstvo.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na letovanju. Otroci, ki so bili že tri in večkrat na letovanju, bodo upoštevani samo v primeru, da bo še kakšno mesto prosto. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku in po predložitvi zdravniškega spričevala dobili pismeno obvestilo in potrebna nadaljnja navodila.

Opozarjamo, da je število otrok, ki jih lahko sprejmemo, omejeno in da bodo otroci sprejeti po vrstnem redu prijav in po zdravstveni ter socialni potrebi.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

proslavo svoje 60-letnice

v nedeljo 15. junija ob pol osmi uri zvečer v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.

Sodelovali bodo pevski zbor SPD „Edinost“ iz Pliberka, SPD „Danica“ iz St. Vida v Podjuni in SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, kot gostje pa pevski oktet KPD iz Raven, zbor „Šentjanjski pavri“ ter godba in folklorna skupina iz Raven.

Prireditve bo pod častnim pokroviteljstvom župana Kristana.

Prisrčno vabljeni od blizu in daleč!

O d b o r

jugoslovanski generalni konzul v Celovcu dipl. inž. Karmelo Budihna s soprogo, vodja manjšinskega šolskega oddelka okrajni nadzornik Rudi Vouk, namestnik sekretarja za kulturo in prosveto SR Slovenije Boris Lipužič, rektor ljubljanske univerze univ. prof. dr. Roman Modic s profesorji in asistenti, predstavniki slov.

ko Kovačič) ter fantovski in mešani zbor gimnazije pod vodstvom prof. dr. Franceta Czigana.

V drugem delu sporeda so sodelovali godbena skupina 7. b razreda „Pleiades“, oktet maturantov, mladinski zbor, godbena skupina „Veseli študentje“, izbrani zbor in za zaključek združeni mešani zbor gimnazije.

Pevski koncert v Hodišah

Slovensko prosv. društvo „Zvezda“ v Hodišah je tudi v tej sezoni priredilo svoj tradicionalni pevski koncert, na katerem je poleg domačega pevskega zbora sodeloval tudi pevski zbor sosednjega društva v Škofičah. Med obema društvoma je namreč že lepa navada, da s svojimi pevci medsebojno sodelujeta na svojih prireditvah.

Koncert je bil v nedeljo 1. junija v dvorani gostilne Aleš v Plešerki. Kljub številnim drugim prireditvam v okolici je bil izredno dobro obiskan. Predsednik SPD „Zvezda“ Janko Schötl je pred pričetkom koncerta izrekel prisrčno dobrodošlico številnim obiskovalcem, med katerimi je s posebnim zadovoljstvom pozdravil tudi predsednika Slovenske prosvetne zveze Hanzija Weissa, ki je v tej funkciji prvi obiskal prireditev hodiškega društva.

Kot že povedano, sta na koncertu sodelovala domači in škofiški pevski zbor. Nastopila sta posamič v mešanem odnosu v moškem zboru, prav tako pa tudi v združenem mešanem in moškem zboru, ki sta ju izmenoma vodila Valentin

Pavlič in Tone Umek. Izvajala sta slovenske umetne pesmi, v pretežni meri pa koroške narodne. Koncert je zaključil združeni mešani zbor s Kernjakovo „Rož, Podjuna, Zila“.

Minulo nedeljo pa so pevci iz Hodiš in škofič spet v združenem zboru sodelovali na proslavi stoletnice slovenskega tabora v Sevnici na Dolenjskem. Udeleženci mogočne vseslovenske manifestacije so naše pevce sprejeli izredno prisrčno ter jih nagradili z navdušenim aplavzom, ko je napovedovalec sporočil, da je tudi na zgodovinskem taboru pred sto leti sodeloval pevski zbor koroških Slovencev.

V nedeljo zvečer bo v Pliberku proslava 60-letnice obstoja in delovanja domačega Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“. Proslava s primernim sporedom bo v Schwarzlovi dvorani, kjer društvo pričakuje množično udeležbo, ki naj bi pričela, kako široke plasti ljudstva znajo ceniti koristno kulturno-prosvetno dejavnost.

Ob tej priložnosti se bomo hvaležno spomnili vseh poživnovalnih društvenih predsednikov in odbornikov, organizatorjev, pevcev in igralcev, skratka vseh, ki so v šestih desetletjih nesebično vlagali svoje sposobnosti in trud v domačo ljudsko prosveto na najrazličnejših področjih — s knjigo, predavanji, tečaji, z amatersko umetnostjo in predvsem z našo pevsko kulturo. Ne nazadnje pa velja priznanje tudi vsemu dobromiselnemu prebivalstvu naše narodne družine, vsem, ki so pospeševali in znali ceniti naše domače kulturne dobrine.

Bila je pomlad leta 1909, 21. maj, ko so se zbrali v hiši pri Mahoriču v Pliberku za ohranitev slovenske besede na Koroškem zaskrbljeni rodoljubi ter zasadili plug na njivi organizirane slovenske prosvete. Na takratnem ustanovnem shodu so se zlasti zavedali, da je treba predvsem mladini s samopomočjo nadomestiti tisto, za kar je bila v šoli vedno prikrajšana. Ustanovitelji društva so vedeli, da sta narodna prosveta in znanje duhovna sila ter najboljša obramba proti raznarodovanju našega življa.

Vso dolgo in pestro zgodovino slovenskega prosvetnega društva v Pliberku seveda ni mogoče opisati v kratkem sestavku, in to tudi ni

namen teh vrstic. Namen tega članka in nedeljske proslave je, da si spet živo prikličemo v zavest pomen, važnost in vlogo prosvetne organizacije v preteklosti, danes in v bodoče.

Ustanovitelji društva so pred šestdesetimi leti položili temelje organizaciji, ki je bila v jedru zdrava ter je ostala živa kljub vsem viharjem. Prvi odbor je bil izvoljen iz vrst številnih udeležencev ustanovnega občnega zbora iz pliberške okolice od Libuče do Doba in od Šmarjete do Podkraj. Duša gibanja je bil nedvomno narodni zavedni kaplan Ivan Hornböck, ki je v času nacizma končal v koncentracijskem taborišču Dachau. Poleg njega so bili izvoljeni v prvi odbor Jože Krof iz Šmarjete, Ignacij Trehtar iz Doba, kaplan Urh Hafner, Franc Dobrovnik iz Vidre vasi, Tomaž Starej iz Zgoranjih Libuče, Aleš Riedl in Janez Turk iz Podkraj, Franc Reš iz Drveše vasi in Valentin Danijel iz Borovij. Vse te vrle idealiste že krije domača zemlja.

Delo prvega odbora je nadaljevala vrsta poznejših odborov vse do današnjih dni. Društvo je preživelo razburkane in hude čase, prvo svetovno vojno in nacistično nasilje, ki je društvo uničilo, njegove člane pa kruto preganjalo. Po začetnih težavah po plebiscitu se je prosvetno delovanje izredno živahno razgibalo. Kdo bi naštel vso dolgo vrsto različnih prireditev v prostoru pri Brezniku! Vsako leto je imelo društvo po štiri odrske predstave, mnogo nedeljskih sestankov s poučnimi predavanji in tečajev predvsem za mlade gospodinjke. Kaplani dr. Zeichen, Košir, Koglek, Nagele in drugi so krepko sodelovali;

Milka Hartmanova je vodila gospodinjske tečaje, pevski zbor pod vodstvom Foltija Hartmana pa se je povzpela na odlično raven ter je sodeloval pri vseh domačih prireditvah in hodil na gostovanja v druge kraje. Izmed igralcev-amaterjev so v dobrem spominu odlični talenti.

Po vojni je zasvetila zarja nove dobe; po nacističnih „kulturonoscih“ brutalno zatrto prosvetno življenje je znova zaživelo. Tudi prosvetno društvo v Pliberku z lepim imenom „Edinost“ je bilo obnovljeno. Spet se je zbrala raztrešena družina predvojnih prosvetašev, pridružili pa so se jim tudi drugi, novi, mladi somišljeniki. Dolga je vrsta dobrih in uspešnih prireditev, ki so bile prva leta po vojni v telovadnici glavne šole, pozneje pa v dvorani gostilne Schwarzl; večkrat so bile manjše, vendar pomembne prireditve tudi v prostoru pri Brezniku. Pestra je bila zvrst teh prireditev, sega od odrskih predstav ter pevskih in instrumentalnih koncertov mimo poučnih izletov in izobraževalnih tečajev do velikih proslav Prežiha, Meška, Cankarja in Prešerna. V meddruštvenem sodelovanju pa je društvo vzpostavilo žive stike zlasti s sorodnimi organizacijami v Mežiški dolini.

Proslave 60-letnice našega društva se bomo udeležili od blizu in daleč, da izkažemo hvaležnost tistim, ki so več kot pol stoletja posvečali svoje sile naši prosveti. Hkrati pa hočemo ob tej priložnosti sprejeti tudi sklop, da bomo z nezmanjšanim razumevanjem in idealizmom nadaljevali izročilo onih, ki so orali ledino naše domače kulturno-prosvetne dejavnosti. Louro Potočnik

V A B I L O
na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 15. junija 1969 ob 15. uri v farni dvorani v Škocijanu. Slovenske umetne in narodne pesmi ter pesmi drugih narodov bo pel

Mladinski pevski zbor Pionirskega doma iz Ljubljane pod vodstvom prof. Mira Kola.

Vstopnina 10 in 5 šilingov. Vsi prijatelji lepe pesmi

vabljeni!

Fatamorgana v luči stvarnosti

Fatamorgano si navadno predstavljamo kot privid, ki ga povzroča velika žega. Vendar pa je prav tako resnična kot slika, ki jo vidimo skozi daljnogled. V obeh primerih gre za odboj svetlobnih žarkov. Pri daljnogledu se svetlobni žarki lomijo na leči, pri fatamorgani pa se lomijo na toplih in mrzlih zračnih plasteh. Najpogostejša oblika fatamorgane so bleščeče se „luže“ na avtomobilski cesti, ki pa izginejo, brž ko se jim približamo. Navadno so modre barve, ker se svetloba odbija od neba. Svetijo pa se zato, ker sončni žarki ogrevajo zračno plast tik ob cesti, da se razpenja in postaja tanjša. Nad to tanko zračno plastjo se nabira težki zrak in šele nad njim spet lažji (zrak je pri zemlji vedno gostejši). Na teh različnih toplotnih plasteh se torej odbijajo svetlobni žarki, podobno kot je videti palica, ki jo pomočimo v vodo, na gladini vode zlomljena. Svetloba prihaja od predmeta v ravni črti, če pa se lomi v vodi, ki je gostejša od zraka, spremeni smer.

Svetloba se lomi tudi v ozračju, čeprav je razlika v gostoti zračnih plasti manjša, kot je razlika med zrakom in vodo. „Luže“, ki jih vidimo na cestah, so v bistvu nebo, saj svetloba prepotuje dolgo pot od neba prek različnih gostih zračnih plasti, preden doseže oko. Podobno se odbija svetloba vzhajajočega ali zahajajočega sonca. Ko vidimo sonce na obzorju, je dejansko pod njim. Lom svetlobe morajo upoštevati tudi astronomi pri svojih opazovanjih.

Fatamorgana se najčesteje pojavlja na področjih, kjer so temperaturne razlike največje, v puščavah in v polarnem pasu. V puščavah so noči zelo hladne, dnevi pa vroči. Tako kot na cestah se tudi tod prikazujejo „jezera“. Na polarnih področjih pa se poleti, ko je sonce skoraj ves dan nad obzorjem, zemlja zelo hitro ogreva, morje pa počasi. Ko se plast vročega zraka s celine razširi nad morjem, lahko vidimo obrnjeno ali pa samo povečane predmete tik nad morsko gladino.

Spomladi so na polarnih področjih pogostne obrnjene podobe ladij, otokov in ledenih gora. Optični efekt je tak kot pri fotografskem aparatu. Včasih pa lahko vidimo tudi resnični predmet in se ga obrnjena slika dotika na vrhu. Kadar je predmet za obzorjem, vidimo le obrnjeno sliko. V Hudsonovem zalivu je posadka neke kanadske ladje videla poleti na nebu obrnjeno sliko jadrnice. Slika je bila tako jasna, da so lahko videli celo vrvi in mornarje na palubi. Ko pa so resnično ladjo srečali, so ugotovili, da so bili 75 milj daleč, ko so videli sliko na nebu. Včasih se prikažejo obrnjene slike tudi v puščavah. Prikažejo se podobe mest in oaz, ki so dejansko veliko milj daleč za obzorjem. Zgodbe o popotnikih, ki so verjeli takšni fatamorgani, so bolj ali manj izmišljene. Le zelo utrjeni in zmešan popotnik ne bi opazil, da so predmeti obrnjeni!

Pogostnejša, čeprav manj zanimiva vrsta fatamorgane je tako imenovana „prikazen“, ko

se predmeti prikažejo v daljavi zelo povečani v višino in včasih tudi v širino. Ko gledamo predmet skozi vodoravne zračne plasti različne gostote, zrak deluje kot nekakšna leča in poveča predmet v navpični smeri. Če pa so zračne plasti tudi navpične, se predmet poveča tudi v širino. Naziv fatamorgana je nastal v Italiji, kjer se pogosto pojavlja v Messinski ožini. S te ožine lahko vidimo povečane predmete na nasprotni navpični obali. Imenuje se fatamorgana, ker so mislili, da je delo Morgan le Fay, legendarne sestre kralja Arturja. „Fata“ pomeni v italijanščini „vila“.

Včasih zasledimo hkrati obrnjene in povečane slike. Dostikrat obrnjena slika prevladuje, pogosto se jih pojavi tudi več skupaj in so druga vrh druge. Redkejši pa je pojav, ko vidimo pod resničnim predmetom obrnjeno sliko kakšnega dvignjenega predmeta, navadno kakšne črte.

Te slike redko ostanejo dalj časa nespremenjene. Razprši jih že najmanjša sapica ali sončni žarek. Slike tudi niso popolnoma jasne. Fatamorgano lahko vidimo le z določenega mesta. Dostikrat na ladji samo krmar vidi „otok“, medtem ko ga drugi ne vidijo. Če se premikamo, se premika in spreminja tudi slika, in ne moremo se ji približati. To dokazujejo zgodbe mornarjev o raznih otokih, ki pa so izginili, brž ko so se jim približali. Že Lucian iz Samosate (l. 120—180) omenja v svoji zgodovini Otok Sanj. Krištof Kolumb je napisal v svojem dnevniku, da sta dva prebivalca Kanarskih otokov videla vsako leto ob določenem letnem času neki otok na zahodu. Več ekspedicij so poslali tja, toda otok je vedno izginil.

Čeprav se take fatamorgane tako rade izmikajo pogledu, jih lahko včasih določimo tudi vnaprej. Ugodno vreme in bližina morja povzročata, da jih ponekod vedno vidimo. Takšna kraja sta Messinska ožina in obala Labradorja. Mrzel Labradorski tok prinaša s severa kose ledu. Celo poleti je temperatura vode samo malo nad ničlo, medtem ko je temperatura v notranjosti Labradorja 18°C ali pa tudi več.

Pri Hamiltonu sega v notranjost dežele ogromen fjord. Tu se topla voda meša z mrzlim morjem in tako lahko vidimo več otokov močno povečanih. Fatamorgana je tu tako pogosta, da se lahko ladje po njej orientirajo, čeprav resničnih otokov še ne vidijo s prostim očesom.

Najstarejša živa bitja

Znanstvenik harvardske univerze Elsay Banghorn je sporočil na kongresu ameriškega geološkega društva v Kansas Cityju, da mu je uspelo odkriti najstarejša znana živa bitja naše Zemlje. Biolog Banghorn je odkril ostanke fosilov prazivih bakterij v kosu goste rde kristalizirane smole v nekem rudniku Južne Afrike, katere starost cenijo na temelju radioaktivnih meritev na 2,9 do 3,2 milijarde let. Te bakterije, trdi ameriški znanstvenik, so živele, ko je bila Zemlja stara komaj 1,5 milijarde let.

Leta 1899 je angleški znanstvenik R. W. Wood eksperimentalno prikazal fatamorgano nad vročimi skrilastimi plaščami. Optične pogoje za lom svetlobe so matematično analizirali in izumili leče, ki ustvarjajo fatamorgano. Leče so narejene iz materiala z različno gostoto, tako da je plast gostejšega materiala med dvema plastema redkejšega. Svetloba se lomi podobno kot na prehodu iz gostejšega v redkejši zrak.

Pojav fatamorgane je v glavnem zanimivost. Vendar pa bi fatamorgana nekoč skoraj spreminila zgodovino. Leta 1818 je angleška admiraliteta poslala Sira Johna Rossa na severozahod. Pri Lancasterski ožini se je obrnil, ker je, kot navaja v svojem sporočilu, „natanko videl nad zalivom gorsko verigo, povezano z gorami, ki se razprostirajo na severni in južni strani“. Imenoval jih je „Croker Moun tains“ po ministru za mornarico. Toda njegov pomočnik polkovnik Edwar Parry, znan raziskovalec, je dokazal, da so gore le optična prevara. Ko se je Ross vrnil v London, so se mu vsi smejali in celo dvomili o njegovih pomembnih geografskih odkritjih. Danes vemo, da je imel Parry prav in da Lancasterska ožina vodi na Severno morje; „Croker Moun tains“ so bile le fatamorgana.

(NATURAL HISTORY)

Drobne zanimivosti

● V Quitu, prestolnici Ekvadorja, ki leži skorajda točno na ekvatorju, vzhaja sonce skozi vse leto ob šestih zjutraj in zahaja ob šestih zvečer.

● Lesna osa zvrta v deblo drevesa luknjico, jo napolni s pajki in gosenicami, ki jih je prej s strupom iz žela paralizirala, zleže na to zalogo hrane jajčeca in luknjo zamaži.

● Če zlijemo nafto na popolnoma mirno vodno površino, se razleže tako na široko, da tvori komaj milijoninko milimetra debelo plast; z nobeno snovjo ni mogoče doseči tanjšega staja.

● Razen planetov in satelitov se vrtili okoli Sonca več kot 1600 planetoidov in okoli 200 kometov.

● Na nagrobnem spomeniku v kraju Amacon (Amerika) je vklesan nekoliko skrivnosten napis: „Bil sem tukaj in sem odšel; bilo je zelo prijetno“.

● Na Floridi določa odredba, da morajo biti petelini v tako nizkem kurniku ali kletki, da v njem ne morejo dvigniti glave; zato tudi ne morejo s kikirikanjem motiti ljudi.

● Francoski kralj Ludovik XIV. je dal zgraditi razkošni дворец Versailles za svojo metreso, vojvodinjo de la Valliere, s katero je imel pozneje štiri otroke. Gradnja je stala 500 milijonov frankov tedanje vrednosti. Dvorec je bil dolg 415 metrov in je lahko nudil streho 10.000 gostom. Povsod po gradu je dal kralj postaviti svoje kipe in slike v oklepju in v lasuljo.

● Orlovo oko ima tri voke; ena od njih ščiti posebej mračno, tako da lahko gleda ujeda na levu za ptiči tudi naravnost v sonce, pa pri tem ne trpi na očesu nobene škode.

● V vsem srednjem veku in še vse do našega stoletja so moški na splošno malo cenili izobražene

ženske. Še v 19. stoletju so si nemški moški izbirali za zakonske družice večinoma dekleta, ki niso znala ne brati ne pisati.

● Konja nekega polka iz garnizona v Potsdamu so naložili na vlak in odpeljali v Hirschberg v Šlezijo. Komaj so ga iztovorili iz vagona, se je utrgal iz povodca in izginil. Pet dni kasneje so ga našli v njegovem starem hlevu v Potsdamu, oddaljenem od Hirschberga več kot 200 kilometrov.

● Najvišja žičnica na svetu je bila zgrajena na Kavkazu, na pobočjih gore Elbrus, visoke 5633 m. Žičnica se prične na višini 2.500 metrov in je speljana do višine 4.100 metrov.

● Prva meritev zemlje je s neverjetno točnostjo uspel Aleksandrinc Eratostenu, ki je živel od 276 do 196 pred našim štetjem. Pri meritvi obsega zemlje se je zmotil samo za 160 kilometrov.

● Za najbolj marljivega izumitelja velja Thomas Alva Edison; pripisujejo mu približno 1490 izumov. Gospodarsko vrednost njegovih prijavljenih patentov cenijo na približno 600 milijard šilingov.

● Najdaljše kolo na svetu je bilo izdelano okoli leta 1898 v mestu Walton, v državi Massachusetts (ZDA). Dolgo je bilo 6,90 metra, imelo je sedeže in pedale za 10 oseb in je na neki tekmi doseglo hitrost 62 kilometrov na uro.

● Najnižja depresija na zemlji — to se pravi najnižja točka na kopnem je Mrtvo morje na meji med Izraelom in Jordanijo. Njegova gladina leži 394 m pod morsko gladino; najgloblje mesto na dnu jezera je celo še 399 m globlje od jezerske gladine, tako da sega ta depresija do 793 metrov pod morsko gladino.

Statistika za volanom

Za volanom ni tako enostavno, pričujoče Američani, ki imajo nadpovprečno mnogo smisla, denarja in tudi volje, da bi posamezne stvari, ki jih zanimajo, spoznali čim bolj temeljito. Fordova družba je na primer objavila zanimive statistične podatke o tem, kakšna je obremenitev voznika osebnega avtomobila.

V eni sekundi je voznik zapleten v deset in še več dogodkov, ki se odvijajo okoli njega v prometu.

Najmanj dve opazovanji — ali pa celo več — zmore v povprečju voznik za volanom osebnega avtomobila. V eni sekundi mora voznik v povprečju sprejeti eno do tri odločitve.

Vsaki dve minuti napravi voznik tudi po eno napako.

Vsako uro ali pa v dveh urah je voznik osebnega avtomobila v nekoliko bolj kritični situaciji.

V enem ali dveh mesecih se skoraj vsak voznik komaj izogne karambolu.

V povprečju vsakih šest let pa voznik tudi dejansko doživi karambol. Vsakih štiri deset let vožnje z osebnim avtomobilom pa terja v povprečju lažje ali hujše telesne poškodbe voznika.

In končno: ta statistika ne bi bila ameriška, če ne bi imela še tega zaključka:

Po statističnih verjetnostnih računih, ki se jih tako radi poslužujejo v ZDA, bi vsak voznik, če bi mogel voziti 1600 let, izgubil življenje za volanom.

8

JANKO KERSNIK

Ciklamen

Odgovoril ji je ter napisal šest dolgih strani; trdil je in se rotal, da jo ljubi — pa da je vse njuno počenje, vsa razmera — brez nade, brez upanja; da nimata premoženja, da on niti ne ve, kdaj bode samostalen in kdaj si bode pridobil toliko, da bode dovolj dvema. Govoril je, kakor bi bil on žrtev, edina žrtev svojega — poštenja. In na koncu je dejal, da je nikdar ne bode pozabil!

Odgovora na vse to ni bilo, in ko je poldrugo leto pozneje iz pisma starega odvetnika z Dunaja pozvedel, da se je Katinka omožila — dozdevalo se mu je, kakor bi ga bil kdo spomnil starih, zdavnaj pozabljenih sanj.

Katinka pa je bila vzela bogatega posestnika, toda — starega, bolnega moža.

„Brez premoženja je bila ona,“ pisal je odvetnik.

„Brez premoženja!“ ponavljal je tudi Hrast, prebravši to pismo, ter vrgel ga v predal.

Potem pa ni čul več njenega imena in tudi sam se je je le redkokdaj spomnil; da je pa kaj zakrivil, da je grešil proti njej s svojo nezvestobo, tega si tudi nikdar očital ni, kajti sodil je njo po sebi, in močitev njena mu je še bolj potrdila to sodbo.

Srce se mu pa do zdaj tudi ni bilo zopet vnelo.

In zdaj? ...

Dva večera že se je bil zgodaj vrnil iz gostilne domov ter dal tako znancem povod ugibati in govoriti o njegovi

zamišljenosti in melanholiji, kakor je rekel Megla afektirano.

„Jaz pa vem, kaj je doktorju!“ reče drugega večera sodnik Majaron skrivnostno ter iztrka svojo pipo na tla. „Zaljubljen je, prav v istini zaljubljen! Včeraj mi je cel akt iz pisarne odnesel, in ko sem danes slugo k njemu poslal ter ga za akt terjal, poslal mi je drug akt, katerega je bil boje pred včerajšnjim pri adjunktju pobasal.“

Družba se je smejala.

„Pa kam, v koga se je zaljubil?“ vpraša davkarski nadzornik.

„Tega ne vem! Jaz sem le preverjen, da je zaljubljen; drugo je vse brez pomena. Pa čakajte — kaj pa, ko bi ta Boletova guvernantka...“

„Ni mogoče,“ oporeka lekar, „to guvernantka bo vzela Medeni! Ves trg je poln tega.“

„Zato se pa doktor Hrast vendar tudi lahko zaljubi v njo“ — ponavlja Majaron.

„Jaz ne verjamem niti tega niti onega,“ pristavi s pomenljivim glasom Megla ter vleče na vso moč dim iz pipe.

„Seveda! Ha, ha,“ oglasi se davkarski nadzornik, „o vas, gospod adjunkt, se pa trdi, da ste že dvakrat pali pod Boletovim gradom raz Kurentovega konja, odkar je ona guvernantka tam.“

„To je grda laž!“ huduje se Megla.

„Jaz ne vem; priča nisem bil, toda sigurno je, da ste vsakega popoldne v sedlu in na poti proti Drenovemu! Ha-ha!“ smeje se nadzornik.

Vtem ko je ona družba reševala to za trg jako važno stvar, sedel je Hrast doma ter bral pisma — nekdane svoje ljubice Katinke.

Do zdaj tega ni bil še nikoli storil, v vseh minulih letih ne.

Ona mehka, gorka ženska roka, katero je držal pred nekoliko dnevi v svoji, spomin na Elzin smehljaj, na nje pogled in pa ta močni omamljivi duh vijolic na oknu — vse to je zakrivilo, da so mu vstajali tako živi spomini na oni minuli kratki čas, ko je tudi on objemal in pritiskal k sebi vitko deklico. Nje ni imel, pa pisma njena so ležala v spodnjem predalu njegove mize, v zadnjem kotu, zaprta in v pozabljenosti; poiskal jih je in bral.

Smeh mu je legel časih okrog usten, a proti polnoči je odrinil te prašne liste od sebe, naslonil glavo v roko ter tako dolgo, dolgo srpo gledal predse.

Pa to ni bila vest, to ni bil več spomin na nekdane ljubice: na oknu sta duhteli v kozarcu vode oni vijolici in na uho mu je zvenel vedno glas: „To bodete od Nemke vendar vzeli!“

ŠESTO POGLAVJE

Veliki teden je bil tu. Južni veter je odpravil že prej s polja, brdov in goric vso belo odejo, le tam više v podnožju planin in po njih se je bleščal še sneg v jasnem pomladanskem soncu.

Tu doli pa je bilo krasno. Vse ceste in steze so bile suhe in gladke, za vsako mejo so moleli šopi rumenih trobentic iz mahovja, tam pod skalo se je širil beli teloh in z leskovja in vrbovja se je usipal cvetni prah.

V borjanski farni cerkvi so se vršile velikotedske duhovne molitve in tam se je med pevci odlikoval zlasti Megla. Veliki Palestrinov „Miserere“ je bil njegov ponos; vsako leto se je pripravljala na to. Kar je bilo študentov gimnazialcev doma na počitnicah v Borju in v okolici ali bogoslovcev in celo nekaj vseučiliških dijakov: vsi so peli tam poleg dekana in kaplanov v dveh stranskih klopih pri velikem oltarju velikotedske lamentacije. Po cerkvenem

Sami zdravimo nevrozo

Bolniki z vsemi mogočimi subjektivnimi težavami, a brez bistvene objektivne osnove dandanes polnijo zdravstvene ustanove in njihove čakalnice. Razširjenost nevroze, tako imenovanega obolenja na živčni osnovi, je vedno večja, z njo v zvezi pa splošna živčnost kot posledica in izraz psihične neurejenosti današnjega človeka. Tako izgublja skupnost vsako leto na stotine delovnih ur in plačuje milijone za bolniške staleže in zdravljenje.

Poskusite se pozdraviti sami! Vzemite fotografijo vam prijetnega človeka ali pa sliko lepe pokrajine ali mesta. Obesite jo na steno tako, da jo boste videli zjutraj, ko se zbudite. Vsako jutro si nevsiljivo ogledujte sliko nekaj prvih budnih minut. Priljubite utripu svojega srca in med gledanjem slike dihanje v ritmu: na prve štiri utripe srca vdihnite, pri naslednjih štirih zadržite sapo in spet pri štirih izdihnite zrak. Po nekaj minutah takšnega dihanja zaprite oči, dihanje sproščeno in se sprostiti. Spomnite se kakšne priljubljene melodije in prične potihoma peti. Ne izbirajte med melodijami, temveč pojte tisto, ki se je najprej spomnite. Opazili boste, da se bo vaše telo sprostilo, da se bodo mišice opustile, počutili se boste prijetno in imeli boste veliko voljo do dela in veselje do nastopajočega dneva. Tako boste ustali sveži, počitni in se z mladostnim poletom lotili nalog tistega dne.

Ce ste zaradi kakršnegakoli vzroka čez dan jezni, nerazpoloženi, utrujeni ali kako drugače uničeni, če imate pri svojem poklicnem delu težave, v zasebnem življenju pa neprijetnosti, se spet spomnite tiste jutranje slike in svoje jutranje "popevke". Nekajkrat ritmično vdiha-vajate, zadržujete sapo in izdihavajte, po sistemu 4:4:4, spomnite se jutranje melodije in jo prične potihom — ali pa le v sebi — prepevati — in čez nekaj minut boste presenečeni nad uspehom. Postali boste razpoloženi, sveži in pomirjeni.

Varujte se jeze kot budega ognja: jeza je vaš največji sovražnik. Ne budite se, če vaši soodporniki, znanci, domači ali poklicni tovariši niso dovolj ljubeznivi z vami, če naletite pri njih na nerazumevanje in neprijaznost. Ljudje, ki so neprijazni, so v resnici nesrečniki, ki jih

Kadar v hiši ni hladilnika

Živila moremo v toplih dneh hraniti tudi zunaj hladilnika, le vedeti moramo nekaj najosnovnejših stvari o tem. Tako na primer marsikatera gospodinja ne ve, da živila razkrajajo ne le bakterije in plesen, temveč tudi svetloba in vlaga. Zlasti slednji dve sta škodljivi, ker uničujeta v živilih vitamina A in C. Zaradi tega moramo hraniti pokvarljiva živila v temnem in suhem prostoru.

Pasterizirano mleko hranimo v zaprtih steklenicah na hladnem, nepasterizirano, ki smo ga dobro prekuhali, pa denemo s ste-

moramo pomilovati... Ljudje brez notranjega miru in vedrine. Manjka jim duševna harmonija, ta pa je prvi pogoj za dobro človekovo počutje...

Tudi pred spanjem posvetite nekaj minut svojemu duševnemu ravnotežju! Poglejte spet svojo priljubljeno sliko na steni, zabrudajte svojo priljubljeno popevko ali pa tisto, ki se je najprej spomnite. Prva melodija je prevladujoča in izvira naravnost iz naše podzavesti. Ne pojavi se po naključju, temveč je vedno v tesni zvezi s kakšnim našim kompleksom, se pravi z nerešenim podzavestnim problemom. Le-tega s tem rešujemo in se pomirjamo. Tako bomo zaspali hitro, globoko in mirno in se drugo jutro zbudili sveži in počitni.

Cvetje - sonce stanovanja

Drobne cvetlice in lončnice so sonce vsakega stanovanja. V mračna in žalostna mesta vnašajo podeželsko svežino. Cvetje pa je tudi odlično dekorativno sredstvo, saj stanovanja polepša. Zato naj bodo sobe vedno okrašene s šopki, na okna in balkone pa bomo postavili lončnice.

Za lep šopek nikakor ne potrebujemo dragega cvetja. Zadoščajo enostavne in vsakdanje

klenice vred v večji lonec in nalijemo vanj hladno vodo. Če moremo, pustimo nad mlekomo nenehno teči curek vode. Prav tako hranimo tudi maslo, ki ga pa ne razvijemo iz embalaže. Sir zavijemo v belo krpo in ga denemo v slano vodo.

Jajca bodo ostala dalj časa sveža, če jih bomo zavili v papir, ki bo ščitil beljake pred sušenjem. Med hranjenjem jajca večkrat obrnemo in jim izmenjamo položaj, da ostane rumenjak v sredini.

Tudi meso moremo hraniti dan ali dva brez hladilnika, a le če smo kupili svežega. Denemo ga v dobro zaprto posodo, potem pa to ohladimo s curkom vode. Mnoge gospodinjice so prepričane, da je najbolje, če ovijejo meso z mokro (tudi kisovo) krpo. Napak ravnaajo: tako izvlečemo iz mesa koristne sestavine. Zmletega mesa in rib ne hranimo; oboje moramo še isti dan uporabiti.

Zelenjavo, zlasti listnato, hranimo v vlažnem papirju. Tako preprečimo izhlapevanje vode in škodljiv vpliv sončnih žarkov. Kolerabo, rdeči korenček, čebulo in česen hranimo v pletenih košaricah v suhem prostoru.

Tudi ostankov jedi v poletnih mesecih ne kaže hraniti za naslednji dan. Če že imate

rože. Pomladi in poleti bomo izbrale poljske rože, zelene liste in vejice. Jeseni pa se bomo odločile za temnejše tone, rdeče zlato rjave in rumene. Je še kaj bolj očarljivega kot nekaj plavic in makovih cvetov med klasjem zorečega žita?

Skrivnost lepega šopka je predvsem njegova vsebina, oblika in skladnost svetlih in temnih cvetnih barv s pohištvom in vaza, oziroma posoda, v katero bomo šopek postavili. Šopke moramo oblikovati v skladu z geometrijskimi liki, ki jih narekujejo sami cvetni elementi. Tako bomo dobili trioglate enakokrake šopke, pravokotne, okrogle, polkrožne, ovalne in šopke v obliki črke S, L in I. Oblikovanje cvetličnih šopkov so Japonci razvili v pravo umetnost, imenovano ikebana.

Tudi z zelenimi sobnimi rastlinami in kaktaji bomo v stanovanje vnesli veliko svetlobe in prijetnosti. Izbira teh rož je zelo velika, od fikusa in filodendrona, pa do asparagusa, raznih praproti in palm. Ob pravilni negi lahko v stanovanju zelo lepo uspevajo.

Balkoni in okna, okrašena s cvetjem, močno spremenijo notranji in zunanji izgled stanovanja, saj mu dajejo pomladni videz. Cvetlice na oknu lahko velikokrat spremenijo otožen pogled na mračne ulice in nam pričarajo pred oči cvetoč vrt. Odločili se bomo za cvetlice in za zimzelene rastline.

Tako za cvetje v vazah kot za lončnice moramo stalno skrbeti. Cvetlicam v vazah vsak dan menjamo vodo in jih obrezujemo. Lončnice presajamo, zalivamo, zračimo in razsajamo. Z malo truda in dobre volje bomo vnesle v naše stanovanje veliko svežine in ličnosti.

priljubljeno jed, ki je ne bi radi zavrgli, jo denite s kozico vred v večjo posodo, v katero ste nalili hladno vodo. Pred uporabo jed hitro segrejte, da se ne bi med segrevanjem razmnožile številne bakterije.

Da se obvarujemo mrčesa, je priporočljivo namestiti na okna v shrambi žičnate mreže; mrčesa pa ne bo pri hiši, če bomo imele shrambo v redu, brez ostankov jedi, umazanih krožnikov in gnijoče zelenjave.

Drobni nasveti

■ Kozarec za umivanje zob operite najmanj enkrat tedensko v vroči slani vodi.

■ Umazane ovratnike na plaščih in jopičih čistite s čisto krpo, namočeno v raztopini alkohola in soli, in sicer: na 150 gramov alkohola 30 gramov kuhinjske soli.

■ Madeže od kemičnih svinčnikov poskusite odstraniti s špiritom. Čisto in mehko tkanino navlažite s špiritom in z njo tako dolgo drgnite madež, da izgine.

■ Žarnice čistimo ali z alkoholom ali pa, če so zelo umazane, z namiljeno krpo, nato s krpo, namočeno v čisti vodi. Na koncu jih očistimo z mehko suho krpo.

■ Madeže od smole odstranite s špiritom, po čiščenju izperite umazano mesto še s čisto vodo.

■ Pri pripravi določene jedi potrebujete kislo smetano, pa je nimate pri roki. Pomagate si lahko z nadomestkom. Zamešajte nekoliko pšeničnega zdroba v mleko, dodajte malo masla in limonin sok.

■ Preden pričnete delati majonezo, ne pozabite vzeti jajc iz hladilnika nekaj ur prej, preden jih boste rabile.

■ Svinjski kotleti bodo sočnejši in okusnejši, če jih pred pečenjem daste za pol minute v vrelo vodo.

Za vroče dni

Pri nas vse premalo poznamo bovlo — prijetno in osvežilno pijačo za vroče poletne dni. Sicer ne sodi med cenene pijače, je pa odlična, kadar pričakujete goste in bi jih radi osvežili.

Če pripravljate bovlo, ne pozabite, — da jo morate pripraviti pravočasno, da se razvije aroma, — da le primerno hladna osvežuje, — da zanjo potrebujemo lahka peneča se vina, — da je boljše dodati ji manj kot preveč sladkorja, — da mora biti posoda z bovlo dobro zaprta, da se le-ta ne bi izdihala.

In še recept. Bovlo iz vina pripravimo takole: steklenico vina, kozareček ruma in kozarec gina vlijemo v posodo, jim dodamo sladkor po želji, velik kozarec ribizovega soka. Preden bovlo ponudimo, ji dodamo še malo mineralne vode.

Žepi moških

Vsak krojač bo dejal: „Žepi so za to, da ostanejo prazni!“ Nedvomno je to najboljša rešitev, ker bo vaša obleka le v tem primeru ostala dolgo lepa. Vendar je drugače; vsi vemo to in vztrajno polnimo svoje žepe s potrebno in nepotrebno drobnarijo.

Da bi pa vendarle vnesli vsaj malo reda v notranjost svoje obleke, si zapomnite:

1. Če nosite očala, jih spravljajte vedno v usnjen tok, ki je tanek in ploščat, ne pa kovinskega z debelim pokrovom. Očala hranite v prsnem žepu.

2. Ne nosite kombinirane denarnice, ker boste uničili žep na suknjiču. Imejte posebno listnico za papirnat denar, posebno denarnico pa za kovance. Te hranite v hlačnem žepu, listnico s papirnatim denarjem, voznikiškim dovoljenjem, osebno izkaznico in ostalimi potrebnimi papirji pa denite v zadnji hlačni žep.

3. Ključev nosite s seboj čimmanj! Predvsem jih hranite v posebnem toku, da si ne bi z njimi strgali žepov.

4. Vžigalnik naj bo čimbolj plosk in lahek. Hranite ga v

posebnem žepu suknjiča, ki vam ga je krojač prišil v ta namen.

5. Srebrne ali zlate cigaretnice obremenjujejo s svojo težo žepe. Denite cigarete v tanek usnjen ovitek, ki je prav tako oblikovan kot cigaretna škatla.

6. Nalivno pero imejte v aktovki; če ga nenehno potrebujete, naj vam krojač našije žep zanj poleg notranjega žepa na suknjiču.

7. Glavnik potrebuje tanek usnjen tok, hranite ga pa v drugem zadnjem hlačnem žepu.

opravilu okoli štirih popoldne pa so šli sleherni dan pevcu na dekanovo povabilo v farovž; in tam je bilo za nekaj ur vina dovolj in poleg tega sira, kruha in presnega masla; drugega ne — kajti od srede do nedelje je bil v farovžu strogi post.

Pobožnih se je zbiralo vsak dan več k popoldanskemu opravilu; petje, ki ni bilo slabo, zanimalo je posebno ženski spol. Med drugimi je prihajala tudi guvernantka z Drenovega s svojima gojenkama.

Megla jo je ugledal že v sredo v cerkvi in dan na dan je bolj povzdigoval svoj glas. Po opravilu je pošljal med cerkvi in farovžom kakor Herkul na razpotju: ali Elza — ali dekanovo vino — na desno ali na levo; tako je ugibal. Pa levica, rekše farovško vino je zmagovalo. Zaradi tega pa Elza tudi ni bila brez spremljevalca.

Bodisi naključje, bodisi namen, a sigurno je bilo vendar, da je doktor Hrast redno ob istem času vsak dan zapustil svojo pisarno ter se šel po ulici proti cerkvi. Srečaval je več znanih gospa in gospodičen, pozdravljal je jih, a ogovoril ni nobene. Pred guvernantko pa, ki je prihajala z Boletovima dekletoma malo pozneje, postal je in, govoreč nekaj vsakdanjih fraz, obrnil se ter krenil z majhno družbo po lepi, suhi cesti proti Drenovemu. Dekletci sta skakali po trati, nabirali cvetice, pobrali tu in tam ob mejah kakega zalazanega polja ter stopali zopet križem čez ozki jarek poleg ceste.

Doktor in guvernantka sta bila pa utopljeni v svoje pogovore.

„Zakaj ne prihajate v cerkev k molitvam? Petje je res dobro in glasovi — kakor bi bili izbrani,“ reče Elza, ko sta bila prišla na veliki petek popoldne iz trga ven na sončno plan.

„Glavni vzrok je, da nimam časa; tudi jaz ljubim

petje, a vendar — ko bi imel tudi časa dovolj, teh lamentacij bi ne poslušal rad.“

„Kako je to?“

„Nekaj čudnega je v teh napevih; rekel bi, da počasi, polagoma omamljajo človeka, tako rekoč v prsi, v dušo segajo — a ničesar ni v njih, kar bi budilo in vžigalo fantazijo!“

„A, vi me spominjate Hauffovega Satana,“ reče živo ona, „pa odkrito povedano, do mene te pesmi nimajo takega vpliva, kakor ga opisujete! V meni ravno fantazijo najbolj bude. Pomislite le: oni krasni himnus, s katerim končuje sleherni dan petje: vam li ne vstajajo pred dušo morje in gore, narodi vseh stoletij, živali in drevesa in skale in vse, vse poje...“

Pogledala je Hrasta.

„Ah, vi se mi posmehujete, ker mislite, da izvirajo te moje besede iz prenapete pobožnosti! Zagotavljam vam...“

„Ni treba, gospodična,“ reče on še vedno v smehu, „osupnilo me je le to vaše navdušenje.“

„Glejte, oni psalm ima takov vpliv! In če stopim po opravilu ven iz temne cerkve — tu zunaj pa je nebo tako čisto, tako jasno, in pomladansko sonce kliče na dan vso spečo prirodo: potem dvojno čutim in morda tudi malo umem poetično silo teh pesmi.“

Čudno; guvernantka je govorila vse to naravno, mimo, pa vendar gorko; in tudi brez vse umetne kokečnosti. Doktor jo je pogledoval od strani, pa zdaj sam ni znal več, zakaj je osupnjen. Bil je to morda, ker enakega navdušenja ni bil zmožen.

„Ali Boletovi pričakujejo gostov v praznike?“ vpraša, da bi presuknil govor.

„Menda ne; pa gotovega ne vem; vi boste prišli enkrat popoldne?“

„Bom; ne pogrešate me itak ne gori na Drenovem.“

„Saj še vsak teden ne prihajate.“

„In še to je dovolj jezikom,“ omeni Hrast na videz nejevoljno.

„Katerim jezikom?“ vpraša Elza ter postane.

„Hudobnim!“ reče doktor in gleda v tla, korakajoč počasi dalje.

Elza se je nasmehnila za njim, a potem, pospešivši svoj korak, vprašala naivno: „Jaz vas ne umem; kako mislite to?“

Njemu je bilo že žal, da je sprožil ta pogovor; tu sredi ceste vpričo malih Boletovih deklet ji vendar ni mogel povedati, da ljudje stikajo njeno in njegovo ime. Kaj, ko bi ga potem ona vprašala: kako on sodi o tem, ali sploh kaj enakega; povedati bi ji moral prikrito ali odkrito, da jo — ljubi! Ljubi? Je li res?

Mignil je z ramama tem svojim mislim in vendar je čutil, da mu bije srce kar gori pod vratom.

„Ali mi nečete odgovoriti?“ de je ona ko prej, toda bolj laskavo.

Hrast si je pomagal.

„Vi še ne poznate hudobnega sveta,“ dejal je skoro patetično, „izkusili ga bode, toda zdaj ga pustiva v mir!“

Pri teh besedah se niti ni ozrl v njo in zato tudi porogljivega smehljaja na njenih ustnih ni videl.

A ona je bila hudobna.

„Vi niste prijazen, gospod doktor,“ dejala je z očitačim naglasom, „tu govorite o zlobnih ljudeh, in sicer tako, kakor bi meni pretila nevarnost, a potem mi zopet vse prikrivate!“

„Tu ni govora o nevarnosti,“ oporeka on naglo, „nikar se ne vznemirjajte zaradi tega; o priliki vam bom pač vse razložil.“

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

Jim Logan je bil sam v svoji vikend hišici na obali jezera in je poslušal radio. Pravkar so bila poročila. Napovedovalec je bil očitno zelo razburjen, kar je bilo razumljivo: prebral je vest o napadu na banko v Rivervillu. Razbojnik je vdrl v bančno vežo, s samokresom v roki prisilil bančne uslužbenke, da so se v vrsti postavili ob zid, in ukazal blagajniku, naj pripravi denar. Ko je v večjo usnjeno torbo stlačil dvajset tisoč dolarjev, je mirno odšel na ulico, sedel v avto in se odpeljal z največjo hitrostjo.

To je velika pustolovščina, je pomislil Jim Logan. Dvajset tisoč dolarjev ni šala. In možak je to opravil popolnoma sam. Pred takim pogumom je treba sneti klobuk!

Logan je imel dovolj razlogov, da je cenil tako podjetnost in čutil simpatijo za razbojnika. Z neznancem pa ga je vezalo neko idejno sorodstvo, vendar s to razliko, da sam ni imel odločnosti in korajžje poslužiti se orožja za izvedbo svojih načrtov. Njegova tehnika je sestajala iz dvorjenja bogatim ženskam in iz nočnih vlovov v dobro napolnjene blagajne.

— No, normalno eno uro.

— A koliko s samokresom pod nosom?

— S samokresom ali brez njega.

V manj kot eni uri ne prideva čez.

— V redu. Torej hajdi.

— Zdaj? Ali ne vidite, da je že tema?

— No, in kaj zato? Domnevam, da dobro poznate smer. Pojdiva!

Logan je razmišljal, kaj mu je storiti. Na žalost ni imel dosti izbire glede na samokres, čigar cev je merila na njegove prsi. Torej je moral ubogati, vsaj v tem trenutku ni imel nobenega drugega izhoda. Najbolj ga je skrbelo, kaj bo, ko bosta pristala na drugi obali. Kraj je bil pust in čez eno uro se bo popolnoma stemnilo. Z nobene strani ni mogel računati na pomoč, a še manj na usmiljenost neznanca. Njegovo truplo bodo našli šele na začetku zime, ko bodo začeli prihajati lovci v te kraje. Morda pa celo šele spomladi. Nezaslužen konec za človeka, ki ga je odlikovala skrajna previdnost.

Odvezal je čoln in ga odvedel na peščeno obalo, tako da je gangster laže vstopil. Možak se je nespretno

pričel čoln zibati, je gangster prebledel.

— Kaj vam je? — je vprašal Jim.

— Tega nimam rad, — je odgovoril razbojnik. — Taka orehova lupina... Ali ni nevarnosti, da se prevrneva?

— Pa četudi, — je rekel Logan.

— Menda znate plavati.

— Ne, ne znam, — je izdaval neznanec. — A kako globoko je jezero?

— Prav toliko, kolikor je treba.

— Bolje bo, da se ne šališ. Če se prevrneva, boš ti prvi, ki boš šel na dno.

Hišice na obali ni bilo več videti. Čez nekaj minut je bila črna noč.

— Je še daleč? — je vprašal razbojnik.

— Saj sva prevozila komaj tretjino poti.

— Ne moreš veslati hitreje?

— Mogel bi, toda ne morem tvegati.

— Tvegati kaj?

— Nocoj je jezero nemirno, a tokrat prvič veslam v temi. Ne bi želel, da zablodiva...

— Zablodiva?

Izberite tudi vi!		
■ Astrid Lindgren: ERAZEM IN POTEPUH , zgodba o dečku brez staršev, 144 str., ilustr., ppl.	811.	29.—
■ Hans Ch. Andersen: SNEŽNA KRALJICA in druge pravljice, 304 str., ppl.		29.—
■ France Bevk: IZ ISKRE POŽAR , zgodovinska povest za mladino, 112 str., ilustr., br.		13.—
■ Jože Pahor: OTROK ČRNEGA RODU , roman iz življenja črnkega otroka, 160 str., ilustr., br.		18.—
■ Tone Seliškar: INDJANCI IN GUSARJI , otroška povest, 168 str., ilustr., br.		18.—
■ Anton Ingolič: TAJNO DRUŠTVO PGC , vesela zgodba o prvošolcih, 180 str., ilustr., ppl.		21.—
KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC, WULFENGASSE		

— Obupan sem, ker vam moram povedati, da sva zablodila, — je povedal Logan.

— Zablodila? je nezaupno vzkliknil gangster. — Če pričneš zopet veslati, bova vsekakor morala nekje pristati.

— To ni tako lahko. Jezero je dolgo petintrideset kilometrov. Če bi se

In gangster je nasedel tej izmišljeni zgodbi. Verjel je, da so v jezeru možne tudi brzice. Logan je komaj zadržal smeh. Slednjič je doumel, da mu bo uspel načrt, ki ga je maloprej skoval v mislih.

— Ti si me spravil v to kašo, zdaj me moraš tudi izvleči iz nje! — je zavpil neznanec z grozečim glasom. — Kako, to me ne briga. Znajdi se, kakor veš in znaš.

— A kaj bi bilo, če bi nama bila sreča mila, da bi vendarle prispela na nasprotno obalo?

— Poslušajte me, — je dejal gangster, ki je iznenada prešel na vikanje. — Ne bo vam žal, če me rešite. Dokazal vam bom, da nisem nehvaležen.

Jim Logan je skomignil z rameni.

— Storil bom, kar je v mojih močeh, toda bojim se, da to ne bo dovolj.

— Morda bi se mogli ravnati po zvezdah. Nekoč sem gledal film, v katerem...

— To je moč delati na morju, ne pa na jezeru. Jezero je premajhno. A razen tega nisem zvezdoslovec. Po mojem so si vse zvezde podobne.

Na jezeru je bilo precej hladno, toda neznanca je oblivlalo znoj.

— Čutim, da naju tok nosi proti brzicam, — je zamrmral.

— Možno, — je soglašal Jim Logan.

— Čujte... pogledajte to torbo... v njej je dvajset tisoč dolarjev. Dal vam jih bom pet tisoč... Kaj mislite o tem?

— To je lepa vsota.

— Na, vzemite! Takoj vam jih dam.

Odprl je torbo, potegnil iz nje nekaj zavrtkov bankovcev in jih vrgel proti Jimu. Ta jih je dvignil in jih stlačil za srajco.

— A zdaj naprej! — je rekel gangster. — Kako vam je že ime? Logan. Torej naprej, Logan! Vi ste zdaj kapitan. A kapitan je vedno odgovoren...

— Dobro, — ga je prekinil Jim, — če sem kapitan, kakor pravite, vam ukazujem, da odvržete samokres. Ker slučajno bi se mogel sprožiti in tedaj...

Gangster je okleval, toda strah ga je premagal. Logan je slišal, kako je pljusnil samokres v vodo.

... Minilo je pol ure. Če je hotel gangster kaj spregovoriti, ga je Jim prekinil, češ da mora osredotočiti vse svoje misli, da najde pravo smer. Kmalu je bilo nad jezerom razpoznavni senice dreves.

— Ozrite se! — je dejal.

Gangster je se boječe ozrl, drevesa so se približevala.

— Kopno! — je vzkliknil veselo.

Kmalu se je čoln zaril v pesek in se ustavil. Gangster je skočil na kopno.

— In zdaj izgini! — je zavpil. Zgini z denarjem, ki si mi ga izvakal, pa bodi srečen, da nimam samokresa. Toda, svetujem ti, mladič, da se paziš! Nekega dne bi se utegnilo zgoditi, da pridem po svojih pet tisoč dolarjev!

Jim Logan je pohitel, da bi se čimprej oddaljil. Samo za hip se je ustavil, da bi skozi srajco potipal denar. Torej — njegov načrt je uspel. Počakati bo treba samo še dva tedna, morda tri, preden se vrne na otok, da si vzame še ostalih petnajst tisoč. Da, čez tri nedelje ne bo nobene nevarnosti več. Kajti tudi z več tisoč dolarji v rokah si na samotnem in pustem otoku sredi jezera nihče ne more ničesar kupiti. Saj sem nikoli ne pride živa duša.

D. MARTIN

DVA MOŽA V ČOLNU

Ta metoda se mu je zdela manj nevarna. A vendar se je moral prav zaradi tega zdaj skrivati na tem samotnem kraju. Policija ga je pričela preveč pozorno opazovati, zato je sodil, da je pametneje, če ji vsaj za nekaj časa izginje izpred oči.

Ob naslednji oddaji radijskih poročil je zvedel, da so našli razbojnikovo vozilo. Zapustil ga je na nekem križišču poti, ki je vodila proti Jelovim goram. To gorovje se je dvigalo nad jezero in krajem, kjer je imel Jim svojo vikend hišico, ki jo je bil za malenkostno odškodnino vzel v najem. Radio je poročal, da je policija že našla sled za banditom, obtoženim tudi dveh umorov, ki ju je zagrešil ob nekem prejšnjem napadu na banko.

Jim Logan je skozi široko okno gledal na jezero. Čez uro bo nastopila noč in razbojnik bo imel neverjetno srečo, če se mu bo posrečilo prekoračiti gorovje in se še pred sončnim vzhodom prepeljati čez jezero. A za to bo potreboval čoln.

Jim je stopil pred hišico, vrgel najprej pogled na gorovje in zatem na jezero, na katero je počasi legal mrak. V tem trenutku je opazil, kako se je nedaleč od njega v trsu nekaj zganilo, nato se je s tiste strani približal neki človek. Ko je opazil Jima, je z desno roko izpod suknje izvlekel samokres. Pod levo pazduho je imel usnjeno torbo.

— Ne gani se! — je zamolklo ukazal in nameril samokres na Logana. — Ali imaš v hišici radio?

— Da.

— Torej veš, kdo sem.

— Ne, ne vem kdo ste, toda vem, kaj ste storili.

Ko se mu je bandit vse bolj približeval, je Logana prevzel občutek strahu. Grozeče iskre so se svetlikale v neznančevih očeh.

— Ali si sam tu? — je vprašal,

— Popolnoma sam.

Neznanec je naglo in nezaupno pogledal na levo in desno, nato je, nekoliko bolj gotov, nadaljeval:

— Kako ti je ime?

— Jim, Jim Logan. In vam?

Bandit ni odgovoril. Pogledal je proti hišici na jezero. V tistem hipu je opazil čoln na obali.

— Kdo uporablja ta čoln?

— Jaz. Kdaj pa kdaj se popeljem na drugo obalo. Tu je moje stalno letno bivališče.

— Kje prebivaš poleti, me ne zanima. Ali bi se mogla dva moža v tem čolnu prepeljati na drugo stran?

— Saj sami vidite, da sta v čolnu dva sedeža.

— Ne razumem se dosti na take igračke, — je rekel tujec. — Kaj misliš, koliko časa je potrebno za prevoz na drugo stran?

— Če bi veslala dva?

— Ne, ti sam.

namestil na sedežu, nato je Logan porinil čoln v vodo, skočil vanj in pričel veslati.

Prav kmalu mu je postalo jasno, da se gangster boji vode in da se v tem prevoznem sredstvu ne počuti posebno varnega. To ga je presenetilo. Človek, ki je bil toliko drzen, da je čisto sam napadel banko, je trepetal na vožnji po jezeru.

Čimbolj sta se oddaljevala od obale, tembolj je njegovega sopotnika prevzemal strah. Neznanec je kot prikovan čepel na svojem sedežu, samo glavo je kdaj pa kdaj obrnil zdaj na eno zdaj na drugo stran. Kadar so bili valovi močnejši in se je

... ali se prevrneva, — je končal Logan stavek.

— Poslušaj, mladenič, — je dejal bandit ostro, — če se kaj zgodi, vedi, da se ne bo zgodilo samo meni.

— Nikomur se ne bo nič zgodilo, je hitel zatrjevati Logan v strahu, da se gangsterjeva brezumnost ne izrodi v kaj nezaželenega. — Ne vam ne meni ne denarju.

— Za denar ti ne skrbi! — je zavpil bandit, a se je hitro zopet pomiril, ko je opazil, da je njegov sopotnik prenehal veslati.

— Kaj je to zdaj? — Glas je izdajal bolj njegovo vznemirjenost kakor jezo.

HEINRICH MANN

Scena

Ko je Lea izvedela, da se je njen ljubimec zaročil, je brž odhitela k njemu.

— Mislim, da so vse to samo govornice?

Viktor je zmignil z rameni.

— Ti to ne misliš. Vedela si, saj sem ti povedal. — Poljubil jo je.

— Že večkrat sva se razšla in se zopet sešla. Čas je, da se oženim. To nič ne pomeni; med nama lahko ostane vse, kot je bilo.

— Kako? Poročil bi se in obdržal mene?

Zdela se mu je, da se bo nekaj pripetilo, zato je iztegnil roko, toda Lea je skočila na drugi konec sobe in v tistem trenutku potegnila iz torbice nekakšen predmet in ga hotela dati v usta. V zadnjem trenutku ji je to preprečil. — Pusti to! je rekel grobo.

— Lahko bi škodovalo tebi! se je nasmehnila, preden je zajokala. Moški je prekrizal roke na prsih: — Pozor, scena jokanja, tretje dejanje.

Vstala je in si popravila lase. — Vem, ni prav, da sem se hotela tu zastrupiti. Slavna igralka tik pred premiero mrtva na tvoji preprogi: to bi bilo zate zelo neprijetno. Oprosti.

— Nikjer mi ne bi bilo prijetno. Ne na preprogi ne kje drugje. Pospremim te do garderobe. Ne izpustim te niti za trenutek, je rekel Viktor.

Nezvesti ljubimec si je na svojem sedežu v parterju govoril: — Lepo, dekle moje, postarali smo se in to je vse. Ko sem te spoznal, si imela čar mladosti, zdaj si odrasla in jaz tudi, pa je boljše, da se razideva. Četudi bi se zdaj lahko resnično razumela. V tvojem življenju je bilo kot v tej drami: ljubila si in trpela prevarana.

Zdihnil je in trznil. Pozabil je, da bi moral tudi v odmoru paziti nanjo, da ne bi naredila samomor. Lotila se ga je panika. Zakaj niso dvignili zavese?

Zavesa se je dvignila. Igrala je, da je srečna. Med dvema ljubimcema. Ne ljubi nikogar: niti tistega drugega, s katerim je prevarala prvega. Zdaj je hotela biti hladna in ostati hladna. — „Prvi bi bil lahko mislil, da me ima, drugi in celo kak tretji, toda kdo me v resnici ima? To je bilo nekoč.“ Človek bi ji oprostil. „Da bi me potem toliko lažje zapustil. Kas-

neje, ko bom nemočna.“ On ugovarja. „Kako da ne! Kogar jaz ljubim, ta me bo zapustil!“

Predzno in brez predsodkov zaničuje pred avditorijem samo sebe; samo, da ji ne bi bilo treba več trpeti. On ji ne more pomagati. Kaže, kako je treba trpeti, koliko je že pretrpela, kaj je že pred njo — igra življenje. Njene tanke roke se stegujejo kvišku. Njeno lepo telo v bogati halji je videti siromašno, njene oči gorijo. „K hudiču!“ misli ljubimec v parterju. „Vsa čast ji! Napreduje! Jaz lahko v tem meščanskem zakonu propadem. Samo ta ženska me lahko osreči. Kariera: da utonem kot človek? A ona naj svedi na odru? Naj z drugimi moškimi preizkuša svojo moč? To se ne sme zgoditi.“

Igralka se med tem pripravlja za odhod. Končala je s tem moškim in ga premagala. Slovo in njena velika scena. Zadnji stisk roke? On ga ne sprejme. Njen gib, njen izraz lica: „Dobro, potlej pa ne!“ Vsa njena umetnost v enem samem gibu glave.

Posamezniki so burno ploskali, sicer je bilo občinstvo hladno. To zadnje odkrivanje občutij ni bilo po volji širokim množicam. Prvo dejanje je bilo skoraj tako kot v javni hiši, drugo je bilo preveč resno. Čakali so na tretje dejanje.

Ljubimec je odšel iz dvorane pred ostalimi. Igralka se je še priklanjala, ko jo je že čakal v njeni garderobi.

— Lea, je rekel Viktor, ne bom se poročil.

— To je moj največji uspeh! je vzkliknila veselo, — toda ti se moraš poročiti, dragi moj. Kajti zdaj je konec med nama. Kako srečna sem! je rekla zdaj bolj otožno, toda samo zaradi spomina na minulo bolečino.

— Kaj praviš? Glej vse bom žrtvoval!

— Kaj že! je rekla odločno. — In drugikat? Kaj misliš, da bi lahko vsakokrat, kadar me prevariš, igrala tako dobro — kdo ve, če bi drugikat pomagalo? Bi se te lahko še enkrat rešila? Danes sem prosta. Ah, najdražji, zdaj je vrsta na tebi, da trpiš!

Vtem ko je okleval, če bi kaj rekel, je vzkliknila:

— Preoblačenje za tretje dejanje. Prosim vas, zapustite garderobo!

Avstrijski dogodki

Pionirsko delo Koroške

V okviru velike slavnosti je bil v soboto v Celovcu odprt inštitut za splošno medicino, ki je prva taka ustanova v Avstriji ter bo njegovo delo tudi mednarodnega pomena. Zato je razumljivo, da so se otvoritvene slavnosti udeležili tudi visoki predstavniki iz drugih držav, med njimi članica izvršnega sveta SR Slovenije Zora Tomič, ki se je na čelu slovenske delegacije udeležila tudi dvodnevnega posvetovanja avstrijskih in slovenskih otroških zdravnikov v Celovcu. Na tem posvetovanju so udeleženci poslušali vrsto strokovnih referatov, posvečenih zlasti problematiki psihološko in fizično pohabljenih otrok. Gostje iz Slovenije so si na Koroškem ogledali razne zdravstvenopedagoške ustanove.

Ločitve v Avstriji

Število ločitev zakonskih zvez je spet precej naraslo. Lani je bilo v Avstriji razvezanih 9705 zakonskih zvez, medtem ko so leta 1967 zabeležili le 8880 ločitev. Na Koroškem je bilo lani razvezanih 524 zakonov, to je za 42 ločitev ali za 8,2 odstotka več kot leta 1967. Največji prapor števil ločitev, namreč za 36 odstotkov, je bil v primerjavi z letom 1967 lani zabeležen na Gradiščanskem. Pri 4,8 % ločenih parov zakonska zveza ni trajala niti eno leto, pri 40,4 % so bili poročeni manj kot pet let, pri 25,2 % od pet do deset let, pri 22,7 % od 10 do 20 let in le 6,9 odstotka ločenih parov je bilo poročenih več kot dvajset let, ko so se odločili za razvezo.

Konzum vina narašča

V zadnjih mesecih je konzum vina v Avstriji spet močno narasel. Samo v prvem četrtletju 1969 so na Nižjem Avstrijskem, kjer pridelajo dve tretjini avstrijskega vina, prodali za 14,5 % več vina kot v istem obdobju lanskega leta. V letih 1967-68 je vsak Avstrijec popil povprečno 33,4 litra vina, medtem ko je v letih 1964-65 znašala ta povprečna »poraba« le 29,8 litra, v letih 1962-63 pa komaj 20,4 litra.

NOVICE IZ SLOVENIJE

Salon pohištva v Ljubljani

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bodo jutri odprli letošnjo razstavo pohištva z naslovom »Salon pohištva«. V tem okviru bodo razstavljali proizvajalci pohištva iz cele Jugoslavije. Razstava bo obsegala najnovejše modele pohištva za stanovanja, pisarne, restavracije, hotele, šole in druge objekte. Razen pohištva bo razstava obsegala tudi raznovrstne izdelke za opremo stanovanj ter gostinskih in poslovnih prostorov. Tudi letos bo posebna komisija ocenila vse razstavljene izdelke in nagradila najboljše modele. Salon pohištva bo odprt do 22. junija.

Elektrarna na Soči

V energetskega sistema Soče bodo začeli graditi novo elektrarno, in sicer pri Solkanu. Nova elektrarna bo stala 700 metrov nad solkanskim mostom, jezero pa bo akumuliralo po kakih milijon kubičnih metrov vode. Računajo, da bo elektrarna dajala po 125 milijonov kWh energije na leto. Vzporedno s pripravami na gradnjo elektrarne, ki bo predvidoma dokončana leta 1971, pa tečejo tudi priprave na vgraditev novega agregata z generatorjem na pregradi v Ajbi. Le-ta naj bi zagotavljal dodatnih 15 milijonov kWh energije. Gradbeni stroški za oba objekta bodo predvidoma znašali okoli 90 milijonov dinarjev.

Razstava cvetlic v Mariboru

Društvo gojiteljev cvetlic prireja v dneh od 14. do 22. junija na razstavišču Mariborskega tedna že drugi mednarodni sejem in razstavo cvetlic, na katerem bodo poleg Jugoslavije sodelovali tudi gojitelji cvetlic iz Avstrije, Nemčije in Italije. Razstavljene cvetlice bo ocenjevala mednarodna komisija, ki bo za najlepše cvetje podelila zlato, srebrne in bronaste kolajne. Razstava bo obsegala tudi rezano cvetje ter razne poročne in priložnostne šopke. Vse razstavljene cvetlice bodo naprodaj. Prireditve na razstavišču bo obsegala tudi večji zabavni park z mednarodno udeležbo.

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevanju — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 14. 6.: 6.09 Vesele melodije — 9.00 Smeh s di k olik — 13.00 Srečanje z Avstrijo — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opnega sveta — 14.30 Literarna delavnica — 15.00 Dunajski slavnostni tedni — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Domovina Avstrija — 20.00 Portret — 21.00 Dunajski slavnostni tedni — 22.10 Jazz — 22.45 Tradicija in revolucija — 23.10 Majhna nočna glasba.

Nedelja, 15. 6.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 8.10 Satirična oddaja — 11.00 Iz gledališča — 11.15 Dunajski slavnostni tedni — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasiko — 16.30 Od Skopja do Zagreba — 17.05 Ob-

pihalnih godbah — 20.10 Mesto ob zalivu — 21.00 Za prijatelje planin — 21.15 Pesem in glasba v življenju vojaka.

Četrtek, 19. 6.: 5.05 Pihalna godba — 8.15 Prijubljene melodije — 9.00 Avstrijske ljudske pravljice — 9.30 Lahka glasba — 10.05 Mladina muzicira za mladino — 10.35 Kaj naj postanem — 10.45 Basni iz vsega sveta — 11.00 Godci, zaigrajte — 15.00 Ura pesmi — 16.45 Znanost iz prve roke — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Iz doline Enns — 21.00 Diletto musikale.

Petek, 20. 6.: 5.05 Začetek dneva z godbo na pihala — 8.15 Prijubljene melodije — 9.30 Spotoma po Koroškem — 11.00 Veselo petje, veselo igranje — 14.00 In ljudje so tako prijetni — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Glasba za mladino — 16.45 Književnost iz štajerske — 17.10 Konec tedna z glasbo — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 19.15 Veselo zaigra — 20.10 Lovska ura — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.25 Pogled k sosedu.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 14. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Koroška poje in igra.

Nedelja, 15. 6.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 16. 6.: 14.15 Informacije — Žena, družina, dom — 18.00 Za našo knjižno polico.

RADIO PROGRAM

zornik znanosti — 18.00 Veselo petje, veselo igranje — 19.10 Mojstri tričetrtinskega takta — 20.00 Prokletstvo Fausta — 22.10 Vera in ljubezen — 22.20 Moderna pesem — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 16. 6.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Raziskovalne naloge — 20.00 Evropski koncert — 21.30 Čas, v katerem živimo — 22.10 Znanje časa — 23.10 Dunajski slavnostni tedni.

Torek, 17. 6.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Lirika Theodorja Sappera — 17.10 Raziskovalci v gosteh — 18.00 Dunajski slavnostni tedni — 18.40 Slavnostne igre v Bregenzu — 19.35 Pogled v glasbene revije — 19.45 Pesmi in balade — 20.00 Spectrum Austriac — 21.00 Prizor — 23.20 Studio nove glasbe.

Sreda, 18. 6.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 13.45 Tuji pripovedniki — 17.10 Naravoslovje — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Flandrsko pesništvo — 20.00 Glasbena drama — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Dunajske slavnostne igre.

Četrtek, 19. 6.: 6.05 Preden odidete — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Moj prijatelj, moja domovina — 17.10 Lirika Hermanna Lienharda — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.35 Kulturno-politične perspektive — 19.45 Šanson — 20.00 Bodočnost od jutri — 21.00 Sonatina — 21.15 V žarišču — 22.10 Srečanje v pogovoru — 22.30 Kraljica instrumentov — 23.10 Avstrijska glasba dvajsetega stoletja.

Petek, 20. 6.: 6.05 Nobeden ne bo zmagal — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Vesele pripovedke — 17.10 Pomembni znanstveniki — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Dunajski slavnostni tedni — 20.00 Radijska igra — 21.15 Glasbene šarade — 22.10 Kriminalna igra — 23.10 Dunajska glasba.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmov časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 14. 6.: 5.05 Veselo zaigra — 5.50 Obvestila za kmetijske delavce — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Prijubljene melodije — 10.05 Claud Debussy in Maurice Ravel — 11.00 Celovec, mesto ob Vrbskem jezeru — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.20 Zborovska glasba — 15.30 Koncert želja — 17.10 Avstrijska pihalna glasba — 18.00 Za delovno ženo — 18.40 Koroški profili — 20.10 Pesta oddaja iz Gradiščanske.

Nedelja, 15. 6.: 7.35 Glasbeni jutranji pozdrav iz Avstrije — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Nedeljsko jutro brez skrbi — 10.30 Mednarodni pristaniki koncert — 12.05 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.25 Glasbeni desert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert želja — 16.00 Otroška ura — 16.30 To je moj Dunaj — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Koroški portret — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Sima — 19.40 Deželni razgled — 20.10 Briljanti z Dunaja.

Ponedeljek, 16. 6.: 5.05 Vesel začetek dneva — 9.00 Družba in poklic v pesništvu — 9.30 Ljudska glasba sveta — 10.15 Balade in romance — 11.00 Ljudska glasba — 15.00 Pisemstvo domovine — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Venček melodij — 16.45 Koroška književnost: Otto M. Polley — 17.10 Mixed pickles z glasbo — 19.15 Dom in šola — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 »Čast mi je«, radijska igra — 21.30 150 let zbiranja ljudskih pesmi v Avstriji.

Torek, 17. 6.: 5.05 Pihalni zvoki — 8.15 Davčno pravo — 8.20 Prijubljene melodije — 9.00 Povesti iz svetovne književnosti — 9.30 Dopoldanski glasbeno pismo — 10.05 Pripovedke iz Avstrije — 10.35 Dnevni problemi gospodarstva — 11.00 Ljudska glasba — 13.45 Iz deželnega prosvetnega programa — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Otroška telovadba — 16.00 Venček melodij — 16.45 Kulturna kritika — 18.00 Koroško visokošolsko pospeševanje — 19.15 Slišiš pesmico — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Sreda, 18. 6.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 8.15 Prijubljene melodije — 9.00 Sodobno avstrijsko pesništvo — 9.30 Operetni koncert — 10.25 Nova ljudstva, nove kulture — 10.45 Razvoj klavirske glasbe — 11.00 Ko zapuščaš Dunaj — 15.00 Zakaj je svet tako pester — 15.15 Koroški avtorji — 15.30 Srečanje — 16.45 Iz knjige gostov — 17.10 Oddaja za vojake — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Obisk pri koroških

Torek, 17. 6.: 14.15 Informacije — Koroška kronika — Narodne pesmi — Športni mozaik.

Sreda, 18. 6.: 14.15 Informacije — Vesti iz kmetijstva — Za gospodarstvo — Poper in sol.

Četrtek, 19. 6.: 14.15 Informacije — Kaj veseli bi ne bili — Koroški kulturni pregled.

Petek, 20. 6.: 14.15 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo — Cerkev in svet.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditev dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nakturno.

Sobota, 14. 6.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avtopost — 12.10 Simfonične uverture — 12.40 Šiptarske narodne pesmi — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 V vedrem ritmu — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Zborovska petje — 18.15 Vsaka sobota »Top-pops 11« — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Ansambel Rudija Bardoferja — 20.00 Sobotni večerni mozaik — 20.30 Zabavna radijska igra — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 15. 6.: 4.30 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.45 Skladbe za najmlajše — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Novi ansambli domačih viž — 13.40 Nedeljska repertoar — 14.05 Vrtljak zabavnih melodij — 15.05 Popolne ob zabavnih glasbi — 15.30 Humoreska tedna — 16.00 Po domače — 17.05 Nedeljsko športno popolne — 19.15 Ansambel Mihe Dovžana — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.15 Zaplešimo ob glasbi velikih orkestror — 23.05 Erazem Rotterdamski: Hvalnica norosti — 23.15 Godala v noči.

Ponedeljek, 16. 6.: 8.08 Lahke koncertne skladbe — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.20 Paleta zvokov — 9.45 Iz mladinskega glasbenega arhiva — 12.10 Baletna glasba — 12.40 Koncert pihalnih orkestror — 14.05 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Poje centralni zbor SPZ pod vodstvom Pavla Kernjaka — 17.05 Iz opere »Trubadur« — 18.35 Iz arhiva lahke glasbe — 19.15 Ansambel Dorka Škoberneta — 20.00 Koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 21.30 Minute z godali — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Lahko noč z velikimi orkestri zabavne glasbe.

Torek, 17. 6.: 8.08 Operna matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Morda vam bo všeč — 12.10 Godalni orkester Slovenske filharmonije — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Iz albuma skladb za mladino — 14.20 Lahka glasba — 15.40 Violinist Tomaž Lorenz — 17.05 Popolanski koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 18.15 V tork navsidenje — 19.15 Poje Lidija Kodrič — 20.00 Od premiere do premiere — 21.00 Parada popevk — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 Plesni orkestri in ansambli jugoslovanskih radijskih postaj.

Sreda, 18. 6.: 8.08 Dela jugoslovanskih skladateljev — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Zabavna glasba — 9.45 Počitniški pozdravi — 12.10 Iz opere »Sunčnica« — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za odhli — 14.35 Voščila — 15.40 Claudio Arrau igra Webera — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Solistična glasba Friderika Chopina — 18.45 Kulturni glasbust — 19.15 Ansambel Borisa Kovačiča — 20.00 Koncert opernih arij — 21.00 Mozaik zabavnih melodij — 22.15 Iz festivalov jazz — 23.15 Lahko noč z velikimi orkestri zabavne glasbe.

Četrtek, 19. 6.: 8.08 Lahka koncertna glasba — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Iz naše glasbene preteklosti — 12.40 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.05 Iz mladinskega pevskega festivala v Celju — 14.20 Operetne melodije — 15.40 Iz opere »Mefistofeles« — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Turizem in glasba — 19.15 Poje Nina Robič — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Od Ibena do Ionesca — 22.15 Med deli sodobnih čeških skladateljev — 23.00 V gosteh pri tujih radijskih postajah — 23.30 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.

Petek, 20. 6.: 8.08 Operna matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Morda vam bo všeč — 12.10 Igrajo virtuoz — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Lahka glasba za razvedrilo — 14.35 Voščila — 15.20 Napotki za turiste — 15.40 Popolanski divertimento — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušal-

TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1. PROGRAM

Sobota, 14. 6.: 16.30 Bumerang — 16.55 Tour d'Europe — 17.10 Za zbiralca znamk — 17.35 Jazz v Evropi — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Helnz Conrads — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.15 »Jasno do oblaka« s Karlom Farkasom — 21.55 Šport — 22.25 Čas v sliki — 22.35 Kralj gusarjev.

Nedelja, 15. 6.: 16.30 Za otroke — 16.35 Flipper — 17.00 Kontakt — 17.10 Brez nagobčnika — 18.00 Iz moje knjižnice — 18.30 Nedelja v Istanbulu — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Intervju, igra — 21.15 Zgodovina dunajske Državne opere — 22.20 Čas v sliki.

Ponedeljek, 16. 6.: 18.00 Novo iz kmetijstva — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Valerija in pustolovščina — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Simon Templar — 21.00 Poštni predal 7000 — 21.10 Telešport — 22.10 Čas v sliki — 22.20 Posebej za vas.

Torek, 17. 6.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Kamar nas veter zanesa — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Slabi vojak Smith — 21.55 Čas v sliki — 22.05 Dunajska medicinska šola danes.

Sreda, 18. 6.: 10.00 Kaj lahko postanem — 10.30 Ne-poznano sosodstvo: Vzhodna švica — 11.00 Marx Brothers na morju — 12.20 Telešport — 16.30 Začarani avtomobil — 17.10 Kdo rokodelci z nami — 17.35 Lassie — 18.00 En Française — 18.25 Podoba Avstrije — 19.50 Ljubi stric Bill — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Obzorja — 21.00 Romeo in Julija 1970 — 22.30 Čas v sliki.

Četrtek, 19. 6.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Več kot zlato in dragulji — 11.00 Na obisku Elias Canetti — 11.30 Boj makri smrti — 12.00 Computer — 18.00 Iščiljanščina — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Donavske zgodbe — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 »Nosim v srcu«, zgodba Hansa Moserja — 21.15 Romeo in Julija 1970 — 22.40 Čas v sliki.

Petek, 20. 6.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Jaz in krava — 18.00 Nogometna tekma — 19.45 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Nerešeni kriminalni primeri — 21.25 Časovno dogajanje — 22.25 Čas v sliki — 22.35 Apropos film — 23.20 Nerešeni kriminalni primeri.

TV LJUBLJANA

Sobota, 14. 6.: 17.45 Po domače — 18.15 Mladinska igra — 19.15 Jugoslovanska revolucija — 20.00 Dnevnik — 20.35 Niti našega življenja, mladinsko tekmovalstvo — 22.00 Rezervirano za smeh — 22.20 Maščevalci — 23.10 Kažipot — 23.30 Poročila.

Nedelja, 15. 6.: 9.00 Madžarska oddaja — 9.25 Po domače — 9.30 Kmetijski razgledi — 10.50 Ponovitev »Kmečke ohceti« — 11.25 Otroška matineja — 11.50 Kažipot — 12.05 Nogometna tekma Brazilija-Anglija — 13.30 Kolesarska dirka Alpe-Adria — 13.45 Nogometna tekma — 15.30 Šahovski komentar — 16.00 Šport — 18.00 Med jastrebi, nemško-jugoslovanski film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoriistična oddaja — 21.20 Videofon — 21.35 Športni pregled — 22.05 Dnevnik.

Ponedeljek, 16. 6.: 17.15 Madžarski pregled — 17.30 Vidmarjev šahovski memorial — 17.45 Mala lupinica — 18.00 Po Sloveniji — 18.25 Aktualna tema za samoupravljanje — 18.50 Človek, ne jezi se — 19.20 Ljudje in poklici — 20.00 Dnevnik — 20.35 Maistrova smrt, drama — 22.05 Glasbena oddaja.

Torek, 17. 6.: 17.45 Risanka — 18.00 Lutkovna oddaja — 18.20 Oddaja za italijansko manjšino — 18.40 Večer z Avgustom Stankom — 19.05 Od zore do mraka — 19.35 Intervju — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ne dotikaj se denarja, francoski film — 20.05 Ples skozi svet, baletna oddaja — 22.35 Poročila.

Sreda, 18. 6.: 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Otroška oddaja — 18.30 En Français — 18.45 Velika pustolovščina — 20.00 Dnevnik — 20.35 Francoske kraljice Prospekt — 20.00 Dnevnik — 20.35 Francoske kraljice — 21.05 Obiščite z nami München — 22.05 Dokumentarni film Neoplanta — 22.30 Poročila.

Četrtek, 19. 6.: 17.45 Oton Zupančič: Uganke — 18.00 Risanka — 18.15 Po Sloveniji — 18.45 Filmski spored — 20.00 Dnevnik — 20.35 Tatjana — 21.20 Kulturne diagonele — 22.05 Vidmarjev šahovski memorial — 22.20 Wojeck — 23.10 Poročila.

Petek, 20. 6.: 17.15 Madžarski pregled — 17.50 Navadne dogodivščine Marka Plegusa — 18.15 Mladinski koncert — 19.00 Kamo in kam investirati — 19.45 Za boljši jezik — 20.00 Dnevnik — 20.35 Jajce in jaz, ameriški film — 22.15 Koračnice in popevke — 23.15 Poročila.

Delo in kruh TEMELJI DOLGEGA ŽIVLJENJA

V Bolgariji je zdaj 259 žensk, starejših kakor 100 let; najstarejša med njimi je 120-letna Dimka Gorova iz Č